II

(Πράξεις για την ισχύ των οποίων δεν απαιτείται δημοσίευση)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 23ης Μαρτίου 1993

για την έγκριση της ετήσιας οικονομικής έκθεσης 1993 και για τον καθορισμό των κατευθύνσεων οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας για το 1993

(93/258/ΕΟΚ)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΥΠΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας,

την απόφαση 90/141/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 1990 για την επίτευξη προοδευτικής σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών και αποτελεσμάτων κατά το πρώτο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης [1], και ιδίως το άρθρο 4,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου [2],

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής [3],

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Εγκρίνονται η ετήσια οικονομική έκθεση 1993, που επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση, καθώς και οι κατευθύνσεις οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας, οι οποίες περιλαμβάνονται στην εν λόγω έκθεση.

Άρθρο 2

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 23 Μαρτίου 1993.

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
S. AUKEN

---

(1) ΕΕ αριθ. L 78 της 24. 3. 1990, σ. 23.
(2) Γνώμη που διατυπώθηκε στις 12 Μαρτίου 1993 (δεν δημοσιεύθηκε ακόμα στην Επίσημη Εφημερίδα).
(3) ΕΕ αριθ. C 108 της 19. 4. 1993, σ. 31.

ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ 1993

Σελίδα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ 3

I. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1991-1993 4

II. ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΧΑΜΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ 11

III. Η ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ 18

IV. Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΥ 20

IV.1. **Σε βραχυπρόθεσμη βάση** 20

IV.2. **Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο** 21

V. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ 24

V.1. **Νομισματική πολιτική** 24

V.2. **Δημοσιονομική πολιτική** 26

V.3. **Διαρθρωτικές πολιτικές** 26

V.3.1. *Συνεχιζόμενη ανάγκη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε εθνικό επίπεδο* .. 26

V.3.2. *Διαρθρωτικές προσαρμογές σε κοινοτικό επίπεδο* 27

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 29

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών σημειώθηκε σημαντική επιδείνωση των οικονομικών προοπτικών της Κοινότητας. Αντί για την αναμενόμενη ανάκαμψη, το 1993 θα αποτελέσει το τρίτο κατά συνέχεια έτος βραδείας οικονομικής ανάπτυξης, δεδομένου ότι η επάνοδος σε περισσότερο ικανοποιητικούς ρυθμούς επέκτασης της οικονομικής δραστηριότητας αναμένεται το νωρίτερο για το 1994. Ο χαμηλός ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης είχε σαν αποτέλεσμα να συνεχιστεί η αύξηση της ανεργίας, το επίπεδο της οποίας δεν πρέπει να αναμένεται ότι θα σταθεροποιηθεί πριν από το 1994, και τη διόγκωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων τα οποία είναι τώρα μεγαλύτερα σε σχέση με τις αρχές της δεκαετίας του 80.

Η έξοδος από αυτή την καθοδική φάση του οικονομικού κύκλου που άρχισε προς το τέλος του 1990 με μια γενικευμένη επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, παρεμποδίζεται από τη σοβαρότατη έλλειψη εμπιστοσύνης και τη συνεχιζόμενη άσκηση αυστηρών νομισματικών πολιτικών. Η ενοποίηση των δύο γερμανικών κρατών οδήγησε σε εξαιρετικά έντονη αύξηση της ζήτησης, πράγμα που είχε σαν αποτέλεσμα την εφαρμογή αυστηρών νομισματικών πολιτικών για τον έλεγχο των απορρεουσών πληθωριστικών πιέσεων. Έτσι, το 1990 και το 1991, η αύξηση της ζήτησης είχε ιδιαίτερα θετικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα της Κοινότητας στο σύνολό της, πράγμα που της επέτρεψε να περιορίσει, το 1991, τις αρνητικές επιπτώσεις της παγκόσμιας ύφεσης. Στη συνέχεια, όμως, η εμμονή των πληθωριστικών πιέσεων στη Γερμανία, παρά την αξιοσημείωτη εξασθένιση της οικονομικής δραστηριότητας, οδήγησε πολλές χώρες μέλη στην εφαρμογή αυστηρότερου νομισματικών πολιτικών από αυτές που επέβαλε η εσωτερική τους κατάσταση.

Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1992, η συνεχιζόμενη κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας επιδείνωσε τις δυσχέρειες που αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας κύρωσης της συνθήκης για την ευρωπαϊκή ένωση και αποτέλεσε έναν από τους παράγοντες που πυροδότησαν την κρίση στις αγορές συναλλάγματος. Η αναταραχή που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών επιδείνωσε την αβεβαιότητα όσον αφορά τις οικονομικές προοπτικές και περιόρισε την αξιοπιστία του χρονοδιαγράμματος για τη δημιουργία της ΟΝΕ. Επιπλέον, το συνεχιζόμενο αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης, τα αντιφατικά μηνύματα σχετικά με τις προοπτικές ανάκαμψης στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η εξασθένιση της ιαπωνικής οικονομίας, οι δυσχέρειες της διαδικασίας μεταρρυθμίσεων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και η σύγκρουση μεταξύ των εθνοτήτων της πρώην Γιουγκοσλαβίας αποτελούν στοιχεία τα οποία συνέβαλαν στη δημιουργία ενός ιδιαίτερα αρνητικού επιχειρηματικού κλίματος. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών του 1992, όλοι οι δείκτες που προκύπτουν από έρευνα σχετικά με την εμπιστοσύνη των επιχειρηματικών κύκλων και των καταναλωτών επιδεινώθηκαν σε μεγάλο βαθμό.

Εντούτοις, τα περιθώρια για την άσκηση οικονομικής πολιτικής που να οδηγεί βραχυπρόθεσμα στην επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης είναι περιορισμένα. Στις περισσότερες χώρες εφαρμόζεται αυστηρή δημοσιονομική πολιτική. Ορισμένες χώρες δεν αξιοποίησαν την περίοδο ταχύρρυθμης οικονομικής ανάπτυξης για να εξισορροπήσουν επαρκώς τους προϋπολογισμούς τους και βρίσκονται τώρα σε ακόμα δυσχερέστερη θέση. Άλλες χώρες που χρησιμοποίησαν την καλύτερη αρχικά θέση τους για να ενισχύσουν τη διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης με τη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών έχουν τώρα εξαντλήσει ένα μεγάλο μέρος των διαθεσίμων περιθωρίων τους. Η άσκηση σαφώς χαλαρότερης νομισματικής πολιτικής είναι δυνατή μόνο υπό την προϋπόθεση ότι θα περιοριστούν οι πληθωριστικές πιέσεις στη Γερμανία και θα βελτιωθεί η αξιοπιστία των πολιτικών που εφαρμόζονται στις χώρες που συνδέονται με τη χώρα αυτή στο πλαίσιο του ΜΣΙ. Η πρωτοβουλία που αναλήφθηκε στο Εδιμβούργο υπέρ της οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί μια προσπάθεια αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων περιθωρίων ελιγμών, χωρίς η επιδίωξη της αναγκαίας σταθεροποίησης να πάψει να αποτελεί μεσοπρόθεσμα τον κύριο άξονα της οικονομικής πολιτικής.

Όμως, αν ληφθούν υπόψη οι εφαρμοζόμενες πολιτικές, μια επάνοδος σε αναπτυξιακούς ρυθμούς της τάξης του 2 έως 3 %, πράγμα ίσως δυνατό σε δύο περίπου χρόνια, θα είναι ανεπαρκής για την ουσιαστική βελτίωση της κατάστασης της ανεργίας, η οποία θα παραμείνει αναμφίβολα ιδιαίτερα δυσχερής για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Ως εκ τούτου, η Κοινότητα οφείλει να εφαρμόσει μεσοπρόθεσμες πολιτικές που να οδηγούν σε σταθερή επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης προκειμένου να καταστεί δυνατή η αισθητή υποχώρηση της ανεργίας.

Η αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αξιοπιστία τους. Δυστυχώς, αυτή η αξιοπιστία υποθηκεύτηκε σε μεγάλο βαθμό από τις πρόσφατες εξελίξεις οι οποίες κλόνισαν επίσης την εμπιστοσύνη ως προς την τήρηση του χρονοδιαγράμματος για την ΟΝΕ. Οι κυβερνήσεις πρέπει συνεπώς να αναλάβουν κάθε δυνατή πρωτοβουλία για να πείσουν τους οικονομικούς παράγοντες ότι είναι αποφασισμένες και ικανές να επιτύχουν τους στόχους τους. Στο κοινοτικό επίπεδο, οι κυβερνήσεις πρέπει να επιβεβαιώσουν, αναλαμβάνοντας τις κατάλληλες πρωτοβουλίες, τη βούλησή τους να συνεχιστεί η πορεία προς την ΟΝΕ και να δείξουν την αποφασιστικότητά τους συντονίζοντας με τον αποτελεσματικότερο τρόπο τις πολιτικές τους.

Στην πράξη αυτό σημαίνει:

i) *βραχυπρόθεσμα,* την εφαρμογή μέτρων που να αποσκοπούν στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ενίσχυση της διαδικασίας οικονομικής ανάπτυξης χωρίς να υποθηκεύονται οι προοπτικές μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής σταθεροποίησης (σε όλες τις χώρες) ή η αναγκαία άμβλυνση των πληθωριστικών πιέσεων (σε ορισμένες χώρες)·

ii) *μεσοπρόθεσμα,* την εφαρμογή πολιτικών που να αποσκοπούν στην τόνωση του δυναμισμού και της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών μέσω της άρσης των παραγόντων της αγοράς που παρεμποδίζουν την επιτάχυνση του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης, τη δημιουργία ευνοϊκότερου κλίματος για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων καθώς και στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

I. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1991-1993

Η κοινοτική οικονομία διέρχεται μια περίοδο που χαρακτηρίζεται από επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και η οποία αποδεικνύεται μεγαλύτερη και σοβαρότερη απ' ό,τι είχε αρχικά προβλεφθεί. Αυτή η κατάσταση πρέπει να συσχετισθεί με τις εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία, της οποίας ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης άρχισε να επιβραδύνεται προς το τέλος του 1990 και χαρακτηρίζεται ουσιαστικά από στασιμότητα το 1991. Όμως, ενώ αρχικά οι επιδόσεις της κοινοτικής οικονομίας ήταν σχετικά καλύτερες από των άλλων βιομηχανικών χωρών, κυρίως χάρη στην ώθηση που δόθηκε από τη γερμανική ενοποίηση, από τα μέσα του 1992 αντιμετωπίζει επίσης σοβαρά προβλήματα τα οποία αφήνουν να διαφανεί ότι η επάνοδος σε περισσότερο ικανοποιητικούς αναπτυξιακούς ρυθμούς δεν πρέπει να αναμένεται πριν από το 1994.

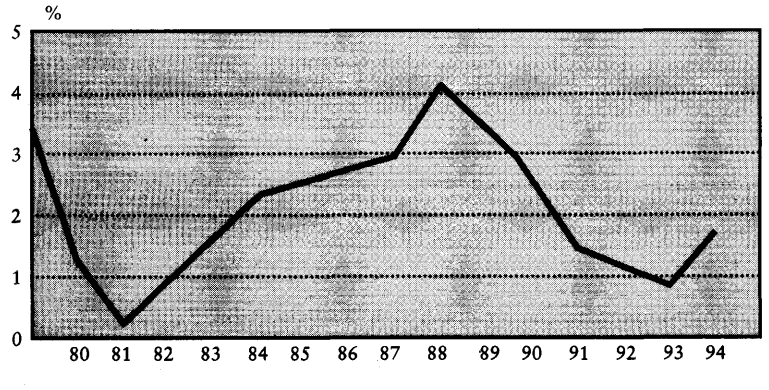
Προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης: αισθητή επιδείνωση το 1992...

Ύστερα από πέντε χρόνια ταχύρρυθμης οικονομικής ανάπτυξης, η οικονομική δραστηριότητα της Κοινότητας άρχισε να επιβραδύνεται προς το τέλος του 1990. Μέχρι τα μέσα του 1992, η επιβράδυνση ήταν περιορισμένη και ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης στην Κοινότητα κυμαινόταν κατά μέσο όρο από 1 έως 2 %. Η ηπιότητα με την οποία έγινε αισθητή η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας σε συνδυασμό με την ακόμη σχετικά ικανοποιητική κατάσταση των προσδιοριστικών παραγόντων δημιούργησαν πρόωρα προσδοκίες ότι θα τερματιστεί σύντομα η περίοδος βραδείας οικονομικής ανάπτυξης. Κατά τη διάρκεια του 1992, όμως, σημειώθηκε ταχεία επιδείνωση των προοπτικών. Από τη μια πλευρά, έγινε φανερό ότι υπερτιμήθηκε η στερεότητα των βάσεων της οικονομίας ενώ, από την άλλη, φάνηκε ότι η εφαρμογή χαλαρότερης νομισματικής πολιτικής θα γινόταν με πολύ βραδύτερο ρυθμό απ' ό,τι αναμενόταν. Επιπλέον, η επιδείνωση των οικονομικών προοπτικών συνέβαλε στη δημιουργία πρόσθετων πολιτικών δυσχερειών στο πλαίσιο της διαδικασίας κύρωσης της συνθήκης για την ευρωπαϊκή ένωση καθώς και στην εκδήλωση της συναλλαγματικής κρίσης του Σεπτεμβρίου του παρελθόντος έτους. Αυτά τα δύο γεγονότα περιόρισαν με τη σειρά τους τις προοπτικές ανάκαμψης λόγω του αντίκτυπου που είχαν στην εμπιστοσύνη των επιχειρηματιών και των καταναλωτών (οι παράγοντες που βρίσκονται στη βάση των υφιστάμενων δυσχερειών εξετάζονται αναλυτικότερα στο επόμενο κεφάλαιο).

Διάγραμμα 1

Ευρωπαϊκή Κοινότητα: πραγματική αύξηση ΑΕΠ

(περιλαμβάνονται τα νέα Γερμανικά κρατίδια από το 1992)

Ύστερα από ένα απροσδόκητα ικανοποιητικό πρώτο τρίμηνο, το ΑΕΠ της Κοινότητας παρουσίασε στασιμότητα κατά το δεύτερο και το τρίτο τρίμηνο του 1992 ενώ από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι ενδέχεται να μειώθηκε ελαφρά κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου. Αυτές οι ενδείξεις, σε συνδυασμό με την ιδιαίτερα έντονη μείωση της εμπιστοσύνης των επιχειρηματιών και των καταναλωτών κατά τη διάρκεια του δευτέρου εξαμήνου του 1992, δημιούργησαν φόβους ότι η κοινοτική οικονομία ενδέχεται να εισέλθει σε μια περίοδο σοβαρής ύφεσης. Η αναπτυξιακή πρωτοβουλία που αναλήφθηκε στο Εδιμβούργο αποσκοπεί στην αποτροπή μιας τέτοιας εξέλιξης.

... και χαμηλός ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης το 1993

Οι προβλέψεις, που βασίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στη συνήθη υπόθεση ότι οι οικονομικές πολιτικές θα παραμείνουν αμετάβλητες (1), αφήνουν να διαφανεί ότι κατά τη διάρκεια του 1993 ενδέχεται να σημειωθεί ελαφρά ανάκαμψη της κοινοτικής οικονομίας. Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών θα αποκατασταθεί εν μέρει, πράγμα που θα οδηγήσει σε ελαφρά αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και, σε σύντομο χρονικό διάστημα, στην πραγματοποίηση περισσότερων επενδύσεων. Με βάση την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας το 1992 — έντονη οικονομική δραστηριότητα κατά το πρώτο τρίμηνο και έντονη επιβράδυνση της δραστηριότητας στη συνέχεια — η αναμενόμενη ελαφρά ανάκαμψη θα οδηγήσει ωστόσο σε ένα μέσο ποσοστό οικονομικής ανάπτυξης για το 1993 της τάξης μόλις του 0,8 % (2), δηλαδή χαμηλότερο από το αντίστοιχο του 1992 (1,1 %). Μια παρέκταση του αναμενόμενου για το 1993 ποσοστού οικονομικής ανάπτυξης δείχνει ότι το 1994 αυτό το ποσοστό θε είναι κατά μέσο όρο της τάξης του 1,8 %. Μολονότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για τους οποίους πρέπει να αναμένεται ότι αυτή η πρόβλεψη θα υλοποιηθεί, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να σημειωθεί θετική ή αρνητική απόκλιση. Όπως αποδείχθηκε για μια ακόμη φορά από την πείρα των τελευταίων 18 μηνών, είναι πάντα δύσκολο να προβλεφθούν με ακρίβεια τα σημεία καμπής του συγκυριακού κύκλου.

Πίνακας 1

Η οικονομία της Κοινότητας: Χρήσεις και προσφορά αγαθών και υπηρεσιών και κυριότεροι οικονομικοί δείκτες

(Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	MO 1983-1985	MO 1986-1989	1990	1991	1992	(α) 1993
Ιδιωτική κατανάλωση	1,8	3,9	3,2	1,9	1,4	¾
Κατανάλωση κεντρική διοίκησης	1,7	2,0	2,1	2,0	1,6	¾
Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	1,1	6,4	3,9	0	0,4	–½
Εγχώρια ζήτηση (περιλ. των αποθ.)	1,7	4,1	2,8	1,2	1,3	½
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (β)	4,2	1,2	5,6	5,5 (δ)	2,9	5¼
Συνολική ζήτηση	2,0	3,8	3,1	1,7	1,4	1
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (β)	1,4	7,9	5,4	3,8 (δ)	3,5	2¼
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	**2,1**	**3,3**	**2,8**	**1,4**	**1,1**	**¾**
Πληθωρισμός (αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης)	7,2	4,0	4,5	5,3	4,6	4½
Απασχόληση	0,0	1,3	1,6	0,1	–0,7	–¾
Ανεργία (ως ποσοστό του ενεργού πληθυσμού)	10,4	9,9	8,3	8,8	10,1	11
Δημόσια ελλείμματα (% του ΑΕΠ) (γ)	–5,3	–3,8	–4,1	–4,6	–5,3	–5¾
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	0,3	0,5	–0,3	–1,0	–0,8	–1

Σημ.: Τα στοιχεία σχετικά με το δημοσιονομικό έλλειμμα και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών περιλαμβάνουν τα 5 νέα γερμανικά Länder από το 1991 και μετά. Τα στοιχεία για το ΑΕΠ και τις συνιστώσες του, τον πληθωρισμό και την απασχόληση/ανεργία περιλαμβάνουν τα νέα Länder από το 1992 και μετά.

(α) Προβλέψεις·
(β) Μόνο εξωκοινοτικό εμπόριο·
(γ) Καθαρές δανειακές ανάγκες του δημοσίου·
(δ) Αυτά τα στοιχεία εμφανίζονται διογκωμένα λόγω της εξαιρετικά έντονης αύξησης των εμπορικών συναλλαγών με την πρώην ΛΔΓ: αν αυτές οι συναλλαγές θεωρηθούν ως ενδοκοινοτικές συναλλαγές (δηλαδή αν τα στοιχεία για την Κοινότητα περιλαμβάνουν και τα νέα γερμανικά Länder), τότε μεταβάλλονται ως εξής: –1,3 % για τις εξαγωγές και +5,8 % για τις εισαγωγές.

(1) Οι προβλέψεις που γίνονται στο πλαίσιο της παρούσας ετήσιας οικονομικής έκθεσης βασίζονται στη συνήθη υπόθεση ότι οι περισσότερες μεταβλητές των οικονομικών πολιτικών θα παραμείνουν αμετάβλητες, ιδίως στο δημοσιονομικό τομέα. Το χρονικό όριο για τη συλλογή των πληροφοριών είναι η 11η Ιανουαρίου 1993.

(2) Εκτός από αντίθετη ένδειξη, όλα τα στοιχεία για την Κοινότητα περιλαμβάνουν και τα πέντε νέα γερμανικά Länder.

Μια γενικευμένη τάση επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας

Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών μειώθηκαν οι αποκλίσεις μεταξύ των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης των κρατών μελών. Αυτό οφείλεται κυρίως σε δύο αντίθετες τάσεις. Πρώτον, η έξαρση της οικονομικής δραστηριότητας μετά την ενοποίηση της Γερμανίας ακολουθήθηκε από μια συνεχή επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, πράγμα που είχε σαν αποτέλεσμα να μειωθεί ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ από 3,7 % το 1991 (Δυτική Γερμανία) σε 1,5 % το 1992, ενώ για το 1993 αναμένεται συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 0,5 %. Αντίθετα, η βραδεία και επίπονη έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την παρατεταμένη ύφεση την οποία αντιμετώπισε αντικατοπτρίζεται στην προβλεπόμενη μεταβολή των οικονομικών του αποτελεσμάτων: από μια πτώση (2,2 %) το 1991, την οποία ακολούθησε περαιτέρω μείωση κατά 0,9 % το 1992, αναμένεται αύξηση της τάξης του 1,4 % για το 1993. Οι επιδόσεις των περισσότερων άλλων κρατών μελών κυμαίνονται μεταξύ αυτών των δύο άκρων και ο βραδύς ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης, της τάξης του 1 έως 2 %, αναμένεται ότι θα συνεχιστεί και κατά το 1993. Πάντως, το Βέλγιο και οι Κάτω Χώρες, λόγω των στενών οικονομικών τους δεσμών με τη Γερμανία, αντιμετωπίζουν σχετικά έντονη κάμψη της οικονομικής τους δραστηριότητας, αλλά για το 1993 ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης στις χώρες αυτές αναμένεται ότι θα είναι μόλις 0,5 %.

Ανεπάρκεια της ιδιωτικής κατανάλωσης

Λόγω της διάρκειας και της έντονης κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας, όλες οι συνιστώσες της εγχώριας ζήτησης παραμένουν ασθενείς. Ιδιαίτερα αρνητικές ήταν οι επιπτώσεις στην ιδιωτική κατανάλωση της οποίας ο ρυθμός αύξησης επιβραδύνεται συνεχώς από το 1989 και η τάση αυτή αναμένεται ότι θα συνεχιστεί το 1993 δεδομένου ότι, σύμφωνα με τις προβλέψεις, η αύξηση θα είναι μόλις της τάξης του 0,8 %. Τα στοιχεία αυτά έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τον αντίστοιχο μέσο όρο του 3,5 % της περιόδου 1985-1990. Αυτή η συνεχής πτώση οφείλεται στη δραστική μείωση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος εξαιτίας των υψηλότερων ρυθμών πληθωρισμού που εξουδετέρωσαν τις ονομαστικές μισθολογικές αυξήσεις, στη στασιμότητα όσον αφορά την αύξηση των θέσεων απασχόλησης, στη μείωση των ωρών εργασίας και των φορολογικών αυξήσεων σε πολλά κράτη μέλη. Η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης παρεμποδίζεται από τους φόβους που δημιουργεί η τάση αύξησης της ανεργίας και τη συνεχιζόμενη μείωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών η οποία τη στιγμή αυτή βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδό της από τις αρχές της δεκαετίας του 80. Τέλος, η ανάγκη σε ορισμένα κράτη μέλη (ιδίως στο Ηνωμένο Βασίλειο) να περιοριστεί το ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο του συνολικού χρέους των νοικοκυριών που οφείλεται στην εκρηκτική αύξηση της τιμής των κινητών και ακινήτων αξιών κατά τη δεκαετία του 80, ώθησε επίσης τους καταναλωτές να υιοθετήσουν περισσότερο επιφυλακτική στάση όσον αφορά τις δαπάνες τους.

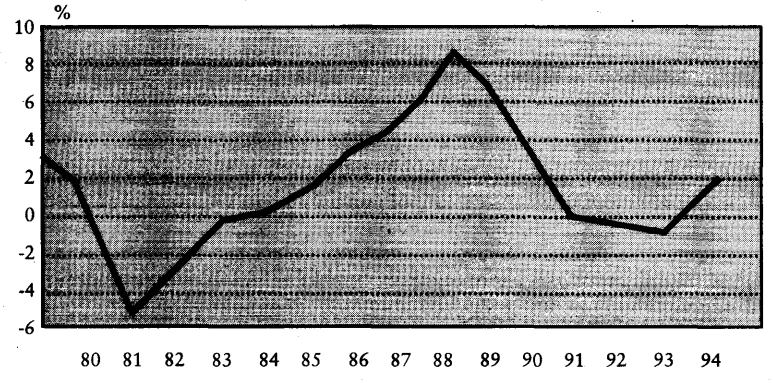
Κάμψη των επενδύσεων

Μετά τη θεαματική αύξηση των επενδύσεων κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 80, ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων στην Κοινότητα παρέμεινε ουσιαστικά στάσιμος τόσο κατά το 1991 όσο και το 1992. Αν εξαιρεθούν τα νέα γερμανικά Länder, οι επενδύσεις μειώθηκαν το 1992 κατά 0,3 %. Οι δαπάνες για εξοπλισμό και οι δαπάνες για κατασκευές επηρεάστηκαν σχεδόν στον ίδιο βαθμό, αν και οι τελευταίες επηρεάστηκαν λιγότερο από την κάμψη της δραστηριότητας, ιδίως το 1992. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του κεφαλαιακού αποθέματος, το οποίο βρίσκεται τώρα σε επίπεδο κατά πολύ χαμηλότερο από αυτό που απαιτείται για την καταπολέμηση τού υψηλού επιπέδου ανεργίας στην Κοινότητα. Αυτή η στασιμότητα των επενδύσεων αποτελεί σε μεγάλο βαθμό μια συγκυριακή αντίδραση στην πτώση της ζήτησης, στην επιδείνωση της αποδοτικότητας των επενδύσεων (βλέπε διάγραμμα 13), στο υψηλό επίπεδο των πραγματικών επιτοκίων σε πολλές χώρες και στις επιπτώσεις της αυξανόμενης πολιτικής και οικονομικής αβεβαιότητας στην εμπιστοσύνη των επιχειρηματιών. Από την άλλη πλευρά, όμως, μετά την επιδείνωση της αποδοτικότητας του κεφαλαιακού αποθέματος το 1990 και το 1991, σημειώθηκε μια σχετική βελτίωση το 1992 εξαιτίας της εφαρμογής, σε πολλές χώρες, μιας πολιτικής συγκράτησης των μισθολογικών αυξήσεων. Δεδομένου ότι αναμένεται ότι η ζήτηση θα παραμείνει ασθενής, για το 1993 προβλέπεται περαιτέρω μείωση του ρυθμού αύξησης των επενδύσεων κατά μισή ποσοστιαία μονάδα.

Διάγραμμα 2

Επενδύσεις στην Κοινότητα

(πραγματική % μεταβολή· χωρίς τα νέα κρατίδια)

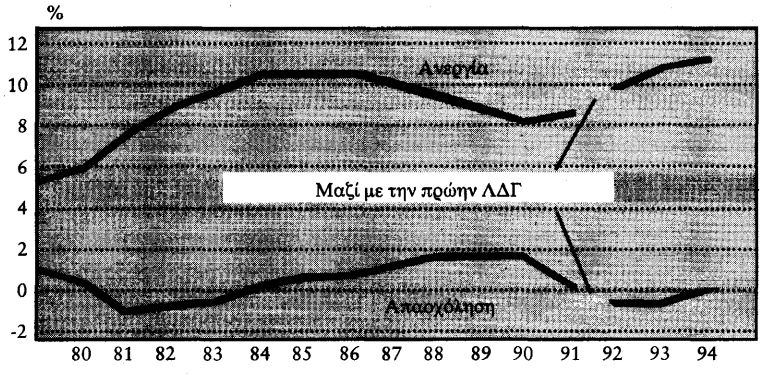

Ανεργία: εξουδετέρωση των θετικών αποτελεσμάτων της περιόδου 1986-1990

Οι επιπτώσεις της κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας στην απασχόληση έγιναν αισθητές με κάποια χρονική υστέρηση λόγω του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί μεταξύ των μεταβολών στο ρυθμό αύξησης της παραγωγής και των μεταβολών στο ρυθμό αύξησης της απασχόλησης. Η αύξηση της απασχόλησης συνεχίστηκε με έντονο ρυθμό το 1990 (1,6 %), αλλά αυτή η τάση τερματίστηκε το 1991, έτος κατά το οποίο η απασχόληση παρουσίασε ουσιαστικά στασιμότητα. Το 1992, ο αριθμός των απασχολουμένων μειώθηκε περίπου κατά 0,75 % και είναι η πρώτη φορά από το 1983 που μειώνεται πράγματι ο αριθμός των απασχολουμένων, ενώ για το 1993 αναμένεται ανάλογη μείωση. Σε απόλυτους αριθμούς, αυτό σημαίνει ότι το 1993 θα απασχολούνται στην Κοινότητα σχεδόν δύο εκατομμύρια άτομα λιγότερο σε σχέση με το 1991, πράγμα που σημαίνει ότι τα εννέα εκατομμύρια θέσεων απασχόλησης που δημιουργήθηκαν μετά το 1984 θα μειωθούν περίπου σε επτά εκατομμύρια. Δεδομένου ότι αναμένεται ότι θα συνεχιστεί η τάση αύξησης του εργατικού δυναμικού (0,3% το 1993) με ρυθμό παρόμοιο με το ρυθμό των τελευταίων ετών, αυτή η τάση θα οδηγήσει σε κατακόρυφη άνοδο της ανεργίας της οποίας το επίπεδο θα μπορούσε να φθάσει το 1993 περίπου σε 17 εκατομμύρια άτομα (συμπεριλαμβανομένης της πρώην ΛΔΓ) ή, αν εκφραστεί ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού εξαιρουμένων των στρατιωτικών, σε επίπεδο παρόμοιο με το ανώτατο επίπεδο που σημειώθηκε το 1985 (11 %). Έτσι, όσον αφορά αυτό το σημαντικό τομέα, τα θετικά αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά τη διάρκεια των πέντε τελευταίων ετών της παρελθούσας δεκαετίας θα έχουν χαθεί μέσα στα τρία πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 90.

Διάγραμμα 3

Απασχόληση και ανεργία στην Κοινότητα

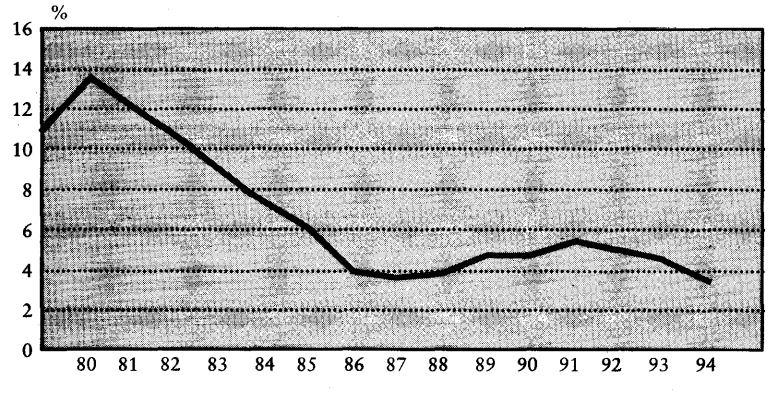
Περιορισμένη συνολικά πρόοδος στο μέτωπο της καταπολέμησης του πληθωρισμού

Η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας και η συνεχιζόμενη άσκηση αυστηρών νομισματικών πολιτικών συνέβαλαν στην υποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων το 1992, έτος κατά το οποίο ο αποπληθωριστής της ιδιωτικής κατανάλωσης στην Κοινότητα μειώθηκε σε 4,6 %. Αυτή η βελτίωση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στα σχετικά καλύτερα αποτελέσματα των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στο στενό περιθώριο διακύμανσης του ΜΣΙ και τα οποία, εξαιρουμένης της Ισπανίας, έκαναν σημαντική πρόοδο στο μέτωπο της καταπολέμησης του πληθωρισμού το 1992, μετά τα πενιχρά αποτελέσματα του προηγούμενου έτους. Σημαντική πρόοδος έγινε, όμως, και στις χώρες του στενού περιθωρίου στις οποίες, εξαιρουμένης της Γερμανίας και των Κάτω Χωρών, στο τέλος του 1992 οι αυξήσεις των τιμών καταναλωτή ήταν μικρότερες του 3 %. Πάντως, εν μέρει λόγω της πληθωριστικής επίπτωσης των πρόσφατων υποτιμήσεων των νομισμάτων πολλών κρατών μελών, το ποσοστό πληθωρισμού της Κοινότητας προβλέπεται ότι θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο το 1993 (4,5 %). Η ονομαστική υποτίμηση για το σύνολο της Κοινότητας το 1993, όπως προκύπτει από τις υποθέσεις σχετικά με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες (1), θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη αύξηση των τιμών εισαγωγής το 1993. Το γεγονός αυτό θα αντισταθμίσει τον αντίκτυπο της αναμενόμενης μείωσης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, που προβλέπεται ότι θα αυξηθεί μόλις κατά 2,9 % το 1993, ποσοστό που αντιπροσωπεύει τη χαμηλότερη αύξηση εδώ και πολλά χρόνια. Το 1993 αναμένεται επίσης ένταση των πληθωριστικών πιέσεων λόγω των νέων αυξήσεων των έμμεσων φόρων.

Διάγραμμα 4

Πληθωρισμός στην Κοινότητα

(αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης: ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

Ελάχιστες μεταβολές στο επίπεδο του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Κοινότητας

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Κοινότητας δεν παρουσίασε καμιά αξιοσημείωτη μεταβολή το 1992 και το έλλειμμά του ήταν κατάτι μικρότερο της μιας ποσοστιαίας μονάδας του ΑΕΠ. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών των εταίρων της Γερμανίας που συμμετέχουν στο στενό περιθώριο διακύμανσης του ΕΝΣ εμφάνισαν πλεόνασμα το 1992. Επιπλέον, εξαιρουμένων των Κάτω Χωρών και του Λουξεμβούργου, αυτά τα πλεονάσματα αντιπροσωπεύουν μια βελτίωση σε σχέση με τα αποτελέσματα του 1991, ενώ στη Γαλλία σημειώθηκε για πρώτη φορά πλεόνασμα από το 1986. Αντίθετα, τα ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ισπανίας και της Ιταλίας εξακολούθησαν να εμφανίζουν σημαντικά ελλείμματα και τούτο παρά την αρνητική οικονομική συγκυρία και τη συνεχιζόμενη ύφεση στην πρώτη από τις χώρες αυτές. Η Ελλάδα, και ιδιαίτερα η Πορτογαλία μείωσαν δραστικά τα ελλείμματά τους.

(1) Οι προβλέψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής βασίζονται σε μια τεχνικού χαρακτήρα υπόθεση όσον αφορά τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Ειδικότερα, οι ισοτιμίες στο πλαίσιο του ΕΝΣ διατηρούνται σταθερές σε ονομαστικούς όρους μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς ως προς τις ισοτιμίες που ίσχυαν τη στιγμή κατά την οποία άρχισε η κατάρτιση των προβλέψεων. Σύμφωνα με την υπόθεση εργασίας, οι ισοτιμίες των άλλων νομισμάτων θα πραμείνουν σταθερές σε πραγματικούς όρους. Στην περίπτωση της σχέσης μεταξύ του δολαρίου και του DM χρησιμοποιήθηκε η υπόθεση: 1 δολάριο = 1,66 DM κατά μέσο όρο για το 1993.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Η έκφραση «οικονομική σύγκλιση» χρησιμοποιείται συχνά για δύο διαφορετικές, αλλά όχι εντελώς ανεξάρτητες διαδικασίες. Η πρώτη διαδικασία, που ονομάζεται συγκεκριμένα «ονομαστική σύγκλιση», αφορά την προοδευτική σύγκλιση προς τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα των επιδόσεων των κρατών μελών στους τομείς που σχετίζονται άμεσα με την πορεία προς την οικονομική ένωση και την επιτυχία της. Τα κριτήρια του Μάαστριχτ τα οποία καλύπτουν το πραγματικό (δείκτης τιμών καταναλωτή) και το αναμενόμενο ποσοστό πληθωρισμού (μακροπρόθεσμα επιτόκια), τα δημοσιονομικά ελλείμματα, τη σχέση δημοσίου χρέους/ΑΕΠ και τη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών εντάσσονται σ' αυτή τη διαδικασία. Από την άλλη πλευρά, η έκφραση «πραγματική σύγκλιση» αναφέρεται στη μακροπρόθεσμη διαδικασία σύγκλισης των βιοτικών επιπέδων, τα οποία συνήθως υπολογίζονται με τη σύγκριση των επιπέδων των κατά κεφαλήν ΑΕΠ με βάση τις ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης των διαφόρων περιοχών της Κοινότητας (βλέπε στατιστικό παράρτημα, πίνακας 1).

Ονομαστική σύγκλιση

Οι συνεχιζόμενες οικονομικές δυσχέρειες και η αναταραχή στις αγορές συναλλάγματος παρεμπόδισαν τις προσπάθειες για την επίτευξη του βαθμού σύγκλισης που απαιτείται για τη μετάβαση στην ΟΝΕ. Στο δημοσιονομικό τομέα, αυτό δεν αποτελεί έκπληξη, δεδομένου ότι ο βραδύς ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης είχε ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στα δημοσιονομικά ελλείμματα και τα κράτη μέλη των οποίων η δημοσιονομική κατάσταση ήταν περισσότερο υγιής άφησαν, και ορθά, να λειτουργήσουν τους ονομαζόμενους «αυτόματους σταθεροποιητές». Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μη σημειωθεί συνολικά πρόοδος προς την κατεύθυνση των στόχων που συμφωνήθηκαν στο Μάαστριχτ (το δημοσιονομικό έλλειμμα δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3 % του ΑΕΠ και ο λόγος του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ πρέπει να είναι χαμηλότερος από το 60 % του ΑΕΠ). Αντίθετα, το 1991, και ιδίως το 1992 σημειώθηκε ουσιαστική επιδείνωση της δημοσιονομικής κατάστασης τόσο στην Κοινότητα στο σύνολό της όσο και σε πολλά κράτη μέλη. Αυτή η επεδείνωση δεν επέτρεψε επίσης καμία πρόοδο προς την κατεύθυνση της μείωσης του δημοσίου χρέους το οποίο, αντίθετα, αυξήθηκε στα περισσότερα κράτη μέλη (βλέπε πίνακα 2).

Εντούτοις, η επιβράδυνση του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης επέτρεψε κάποια πρόοδο προς την κατεύθυνση της μείωσης των ποσοστών πληθωρισμού: το 1992, το συνολικό ποσοστό πληθωρισμού ανήλθε σε 4,5 %, δηλαδή μειώθηκε κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες (εξαιρουμένων των νέων γερμανικών Länder). Πάντως, η πρόοδος που έγινε μπορεί τώρα να υποθηκευτεί από τον πληθωριστικό αντίκτυπο των πρόσφατων υποτιμήσεων.

Περαιτέρω επιδείνωση των δημοσιονομικών θέσεων

Σύμφωνα με τις προβλέψεις, μόνο τέσσερα κράτη μέλη (Δανία, Γαλλία, Ιρλανδία και Λουξεμβούργο) υπολογίζεται ότι παρουσιάζουν δημοσιονομικό έλλειμμα χαμηλότερο του 3 % το 1992 — πληρούν δηλαδή το σχετικό κριτήριο της συνθήκης το Μάαστριχτ. Η επιδείνωση ήταν ιδιαίτερα έντονη στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου το έλλειμμα το 1992 αναμένεται ότι έχει αυξηθεί κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες φθάνοντας σε 6 % του ΑΕΠ. Στην υπόλοιπη Κοινότητα διαμορφώνονται δύο βασικές τάσεις. Στα κράτη μέλη με σχετικά υγιή δημόσια οικονομικά η ενεργοποίηση των αυτόματων σταθεροποιητών οδήγησε σε επιδείνωση — βασικά κυκλικού χαρακτήρα — των δημοσιονομικών ελλειμμάτων τους. Πάντως, η επιδείνωση αυτή περιορίστηκε σε μία περίπου ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ στη Γαλλία κατ' ανώτατο όριο και σε μισή ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ ή και λιγότερο στη Δανία και την Ιρλανδία.

Αντίθετα, στις χώρες εκείνες στις οποίες τα επίπεδα των ελλειμμάτων ήταν πολύ υψηλά, οι προσπάθειες εξυγίανσης είχαν ως αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση ή και σε ορισμένες περιπτώσεις τη μείωση των ελλειμμάτων. Έτσι, το Βέλγιο και η Ιταλία περιόρισαν την επιδείνωση του ελλείμματος το 1992 σε $^1/_4$ της ποσοστιαίας μονάδας ή λιγότερο, και τα ελλείμματά τους έφθασαν σε 6,7 % και 10,5 % του ΑΕΠ αντιστοίχως. Η πρόοδος που σημειώθηκε στην Πορτογαλία, και ιδιαίτερα στην Ελλάδα είναι πιο ενθαρρυντική: η Ελλάδα μείωσε το δημοσιονομικό της έλλειμμα από 15,4 % το 1991 σε 13,4 % του ΑΕΠ, ενώ η Πορτογαλία, στο πλαίσιο της εφαρμογής του προγράμματος σύγκλισης, μείωσε το έλλειμμά της από 6,4 % το 1991, σε 5,6 %. Στην Ισπανία, η θέσπιση διορθωτικών δημοσιονομικών μέτρων κατά το δεύτερο ήμισυ του 1992 είχε ως αποτέλεσμα την αναχαίτιση της επιδείνωσης των δημοσίων οικονομικών της και το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας ύψους 4,6 % του ΑΕΠ είναι ελαφρά χαμηλότερο από το επίπεδο του 1991. Τέλος, το έλλειμμα της ενοποιημένης Γερμανίας (που μετράται με βάση τις καθαρές δανειακές ανάγκες του δημοσίου, όπως στην περίπτωση και όλων των άλλων κρατών μελών) παρέμεινε αμετάβλητο στο 3,2 % του ΑΕΠ.

Λαμβάνοντας υπόψη το συνεχιζόμενο χαμηλό ρυθμό ανάπτυξης, αυτές οι γενικές τάσεις (δηλαδή συνέχιση της κυκλικής συγκυριακής επιδείνωσης στα κράτη μέλη με σχετικά υγιή οικονομικά και περαιτέρω σταθεροποίηση στις χώρες με υψηλά ελλείμματα) αναμένεται να συνεχιστούν το 1993. Κατά συνέπεια, το ύψος του συνολικού ελλείμματος στην Κοινότητα αναμένεται ότι θα επιδεινωθεί περαιτέρω και θα ανέλθει σε 5,7 % του ΑΕΠ.

Βελτίωση της σύγκλισης των τιμών το 1992

Το 1992 σημειώθηκε βελτίωση τόσο στη γενική εικόνα του πληθωρισμού όσο και στο βαθμό της απόκλισης των ποσοστών πληθωρισμού μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, η κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες κάμψη του ποσοστού πληθωρισμού (αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης) σε 4,6 %, είναι χαμηλότερη από αυτήν που θα μπορούσε να αναμένεται, λαμβανομένης υπόψη της χαμηλής συγκυριακής θέσης της κοινοτικής οικονομίας. Εξάλλου, δυσμενής είναι η σύγκριση με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία, όπου η εξέλιξη των τιμών το 1992 ήταν πολύ ευνοϊκότερη.

Η βελτίωση του βαθμού απόκλισης οφείλεται κυρίως στις σχετικά καλύτερες επιδόσεις των κρατών μελών με υψηλότερα επίπεδα πληθωρισμού των οποίων τα νομίσματα δεν συμμετέχουν στο στενό περιθώριο διακυμάνσεων του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών. Και στα πέντε αυτά κράτη μέλη (Ισπανία, Ελλάδα, Ιταλία Πορτογαλία και Ηνωμένο Βασίλειο) σημειώθηκε σημαντική πτώση του πληθωρισμού το 1992, εκτός από την Ισπανία που σημείωσε μικρή μόνο μείωση. Σε όλες τις χώρες του στενού περιθωρίου διακυμάνσεων δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές μεταβολές, με μικρές μειώσεις (μισή ποσοστιαία μονάδα κατ' ανώτατο όριο), εκτός από το Λουξεμβούργο, όπου σημειώθηκε μικρή αύξηση και της Δυτικής Γερμανίας όπου ουσιαστικά παρέμεινε αμετάβλητο. Το ποσοστό πληθωρισμού της Δυτικής Γερμανίας (4,0 %) παρέμεινε το υψηλότερο των χωρών του στενού περιθωρίου διακυμάνσεων για δεύτερο κατά σειρά έτος. Εντούτοις, το 1992 μόνον οι χώρες του στενού περιθωρίου διακυμάνσεων εμφάνισαν ποσοστά πληθωρισμού που δεν θα υπερβαίνουν κατά μιάμιση ποσοστιαία μονάδα το μέσο όρο των τριών κρατών με τις καλύτερες επιδόσεις σε επίπεδο τιμών — που θα πληρούν δηλαδή το σχετικό κριτήριο του Μάαστριχτ.

Η σχετική βελτίωση που περιγράφηκε ανωτέρω αναμενόταν να συνεχιστεί και το 1993. Εντούτοις, οι πρόσφατες εξελίξεις καθιστούν αβέβαιη τη συνέχιση της προόδου αυτής. Οι υποτιμήσεις των ονομαστικών τιμών συναλλάγματος αρκετών κρατών μελών ενισχύουν το ενδεχόμενο μιας νέας ανόδου του πληθωρισμού στις χώρες αυτές, λόγω της σημαντικής αύξησης των τιμών των εισαγωγών — παρά της κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας και την μεγάλη ανεργία που αντιμετωπίζουν. Οι επιπτώσεις των αυξήσεων αυτών στο συνολικό ποσοστό του πληθωρισμού για την Κοινότητα αναμένεται να αντισταθμιστούν από την μείωση την πληθωριστικών πιέσεων στις χώρες που ανατίμησαν τα νομίσματά τους, στις οποίες οι αυξήσεις των τιμών των εισαγωγών θα είναι πολύ πιο περιορισμένες. Συνολικά, το ποσοστό του πληθωρισμού στην Κοινότητα το 1993 αναμένεται ότι θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο, θα διατηρηθεί δηλαδή στα επίπεδα του 4,5 % (4,4 % χωρίς την πρώην Ανατολική Γερμανία).

Πραγματική σύγκλιση

Η ανάπτυξη των τεσσάρων λιγότερο ευημερούντων κρατών μελών υπήρξε ίση ή μεγαλύτερη του κοινοτικού μέσου όρου το 1992 (βλέπε πίνακα 1 του στατιστικού παραρτήματος για τα στοιχεία τα σχετικά με το κατά κεφαλή ΑΕΠ). Ανακόπηκε, ωστόσο, η σημαντική πρόοδος των τελευταίων ετών. Παρατηρούνται, εντούτοις, σημαντικές διαφορές. Έτσι, η Ιρλανδία της οποίας η ανάπτυξη εκτιμάται σε 2,9 % το 1992, υπερβαίνει σαφώς τον κοινοτικό μέσο όρο — 1,1 % μόνο — όπως άλλωστε συνέβη τα τρία τελευταία χρόνια. Στην Ελλάδα, αντίθετα, δεν αναμένεται αύξηση μεγαλύτερη του 1,5 %, η οποία όμως υπερβαίνει για δεύτερη συνεχή χρονιά από το 1985 τον κοινοτικό μέσο όρο. Αυτό το επίπεδο προόδου είναι αποτέλεσμα της μακρόχρονης και επίπονης διαδικασίας αποκατάστασης των οικονομικών ανισορροπιών που είχαν σωρευθεί κατά τη δεκαετία του 80, διαδικασία που αρχίζει πλέον να αποδίδει καρπούς. Αξίζει να δοθεί προσοχή στο ποσοστό ανάπτυξης της Ισπανίας, το οποίο το 1992 ανήλθε σε $1^1/_4$ % μόνο, δεδομένου ότι αντανακλά δραστική κάμψη της έξαρσης της οικονομικής δραστηριότητας που είχε παρατηρηθεί κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 80. Σταθερή πρόοδο ακολούθησε η Πορτογαλία και κατά το 1992, παρά τη γενική επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης.

Παρά τις σχετικά ευνοϊκότερες οικονομικές επιδόσεις των χωρών αυτών, τα ποσοστά ανάπτυξης που σημειώθηκαν το 1992 δεν υπήρξαν αρκετά ώστε να σταθεροποιηθεί το επίπεδο της ανεργίας που αυξήθηκε παντού εκτός από την Ελλάδα. Οι αυξήσεις το ποσοστού ανεργίας που παρατηρήθηκαν στην Ιρλανδία (από 16,2 % το 1991 σε 17,8 % το 1992) και στην Ισπανία (από 16,3 % σε 18 %), η οποία εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Κοινότητα, εμπνέουν ιδιαίτερες ανησυχίες. Αναμένεται, δυστυχώς, ότι η τάση αυτή θα συνεχιστεί και το 1993 και τα ποσοστά ανεργίας ενδέχεται να φθάσουν στις δύο αυτές χώρες σε επίπεδα της τάξης του 19 έως 20 %.

Πίνακας 2

Βασικοί δείκτες σύγκλισης 1990-1992

	Πληθωρισμός (αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης)			Δημοσιονομικό έλλειμμα (καθαρές δανειακές ανάγκες του δημοσίου)			Ακαθάριστο δημόσιο χρέος (ως ποσοστό του ΑΕΠ)		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992	1990	1991	1992
B	3,1	2,9	2,4	–5,7	–6,6	–6,7	128,3	130,1	132,2
DK	2,1	2,4	2,1	–1,4	–2,0	–2,3	66,7	72,2	74,0
D (*)	2,7	3,9	4,0	–2,0	–3,6	–3,4	43,6	45,0	—
D	—	—	4,8	—	–3,2	–3,2	—	42,0	43,3
GR	20,1	18,4	16,0	–18,8	–15,4	–13,4	96,3	102,0	106,7
E	6,4	6,3	6,0	–4,0	–4,9	–4,6	44,5	45,6	47,4
F	3,2	3,2	2,6	–1,4	–1,9	–2,8	46,7	48,5	50,1
IRL	1,7	3,2	2,9	–2,5	–2,1	–2,7	101,6	100,9	99,0
I	5,9	6,8	5,3	–10,9	–10,2	–10,5	97,8	101,3	106,8
L	3,6	2,9	3,4	5,0	–0,8	–0,4	6,9	6,1	6,8
NL	2,3	3,3	3,1	–4,9	–2,5	–3,5	78,8	78,3	79,8
P	12,6	11,9	9,1	–5,5	–6,4	–5,6	68,4	68,5	66,2
UK	5,3	7,2	5,1	–1,3	–2,8	–6,1	39,8	41,1	45,9
EK (*)	4,5	5,3	4,5	–4,1	–4,7	–5,4	59,5	61,4	—
EK	—	—	4,6		–4,6	–5,3	—	60,4	62,8

(*) Εκτός από τα πέντε νέα ομοσπονδιακά κρατίδια της Γερμανίας.

II. ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΧΑΜΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Οι σημερινές δυσμενείς προοπτικές της κοινοτικής οικονομίας είναι αποτέλεσμα της συνδυασμένης και συνεχώς εντεινόμενης επίδρασης ποικίλων παραγόντων που ανέκυψαν προοδευτικά κατά την περίοδο 1990-1992. Οι παράγοντες αυτοί περιόρισαν ωστόσο τις αναπτυξιακές προοπτικές της κοινοτικής οικονομίας, στην οποία, σε σύγκριση με τις άλλες σημαντικές οικονομίες και παρά την πρόοδο που σημειώθηκε κατά τη δεκαετία του 80, οι ρυθμοί ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης δεν είναι τόσο ικανοποιητικοί όσο θα έπρεπε να αναμένεται (οι παράγοντες στους οποίους οφείλεται το χαμηλό επίπεδο της δυνητικής τάσης του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας της Κοινότητας εξετάζονται πιο λεπτομερώς στο τμήμα IV).

Οι κυριότεροι παράγοντες που διαμόρφωσαν τη σημερινή περίοδο βραδέων ρυθμών ανάπτυξης είναι η παγκόσμια οικονομική ύφεση, η παράλληλη κυκλική επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας στην Κοινότητα μετά την ταχύρυθμη ανάπτυξή της στο δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 80 και η συνεχιζόμενη εφαρμογή περιοριστικής νομισματικής πολιτικής λόγω των συνθηκών που επικρατούν στη Γερμανία. Η συνδυασμένη επίδραση των παραγόντων αυτών παρέτεινε την περίοδο βραδείας οικονομικής ανάπτυξης, σε βαθμό που η δυσφορία για τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες κατέστησε πιο δυσχερή την κύρωση της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και επέσπευσε την εκδήλωση της πρόσφατης κρίσης στις αγορές συναλλάγματος. Οι πολιτικές δυσχέρειες και η απώλεια αξιοπιστίας μετά τις διαταραχές που σημειώθηκαν στο πλαίσιο του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών μετατράπηκαν με τη σειρά τους σε πρόσθετους παράγοντες ανάσχεσης της οικονομικής δραστηριότητας.

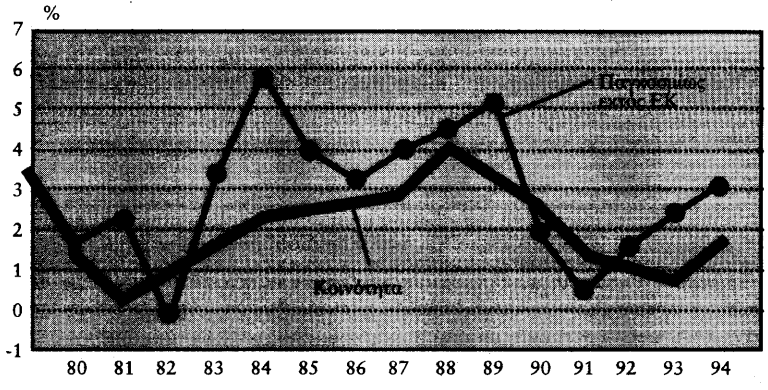
Επιπτώσεις της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο

Ο συγχρονισμός υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης στην Κοινότητα και στην παγκόσμια οικονομία, οι οποίοι ανήλθαν στα ανώτατα επίπεδά τους το 1988, οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στην επίδραση ενιαίων ωθήσεων: καθυστερημένος αντίκτυπος της μείωσης των τιμών του πετρελαίου το 1985/86 και αισθητή χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής μετά τη χρηματιστηριακή κρίση του Οκτωβρίου 1987. Το 1990, ο ρυθμός αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ επιβραδύνθηκε απότομα σε σχέση με τους ταχείς ρυθμούς που παρατηρήθηκαν το 1988 και το 1989 (4,5 και 5,2 % αντίστοιχα) και μειώθηκε σε περίπου 2 %, ενώ το 1991 σημείωσε νέα μείωση σε 0,5 %. Το 1992, η οικονομική

δραστηριότητα στον υπόλοιπο κόσμο ανέκαμψε ελαφρά, αλλά εξακολούθησε να κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα (1,6 %). Η έλλειψη ισχυρότερης ανάκαμψης εξηγείται εν μέρει από την ανάγκη συνέχισης της μείωσης, σε ορισμένες χώρες του ΟΟΣΑ, των χρεών επιχειρήσεων και νοικοκυριών μετά την υπέρμετρη αύξησή τους κατά τα αμέσως προηγούμενα έτη. Η επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας αντικατοπτρίστηκε σε μια συρρίκνωση του ποσοστού αύξησης του παγκόσμιου εμπορίου, το οποίο το 1991 και το 1992 ανήλθε μόνο σε 3 % και 4,2 % αντίστοιχα.

Διάγραμμα 5

Ποσοστό οικονομικής ανάπτυξης στις ΕΚ και στον υπόλοιπο κόσμο

Οι εξαγωγικές αγορές της Κοινότητας υπέστησαν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις. Το ποσοστό αύξησής τους, το οποίο ανήλθε σε περίπου 7 % το 1989 και σχεδόν 4 % το 1990, παρέμεινε ουσιαστικά στάσιμο το 1991. Εκτιμάται ότι το 1992 οι εξαγωγές αυτές σημείωσαν ελαφρά αύξηση κατά 3,5 % περίπου. Επιπλέον, η εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών δεν ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκή για τους ευρωπαίους εξαγωγείς. Η ονομαστική αντιπροσωπευτική συναλλαγματική ισοτιμία της Κοινότητας ανατιμήθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ 1989 και 1992 (μέσα ετήσια επίπεδα), με αποτέλεσμα την αισθητή μείωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαίων παραγωγών, τόσο στις εγχώριες όσο και στις διεθνείς αγορές. Το ποσοστό αύξησης των κοινοτικών εξαγωγών στον υπόλοιπο κόσμο, το οποίο το 1989 είχε αυξηθεί περισσότερο από 7 % σε πραγματικούς όρους, επιβραδύνθηκε το 1990 σε λίγο περισσότερο από 2 %, ενώ το 1991 οι εξαγωγές αυτές σημείωσαν στην πραγματικότητα μείωση κατά 2,5 % (αγαθά μόνο). Οι διαθέσιμες προσωρινές εκτιμήσεις εμφανίζουν για το 1992 μια ενδεχόμενη αύξηση των κοινοτικών εξαγωγών κατά 2,5 % περίπου. Το γεγονός ότι η Κοινότητα απώλεσε μερίδια αγοράς κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών ετών είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό. Τέλος, λόγω της διατήρησης της εγχώριας ζήτησης στην Κοινότητα σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τους εμπορικούς εταίρους της, οι εισαγωγές από τον υπόλοιπο κόσμο σημείωσαν σημαντική αύξηση και κατά το 1991 και το 1992 (7 % και 3,5 % αντίστοιχα, αγαθά μόνο).

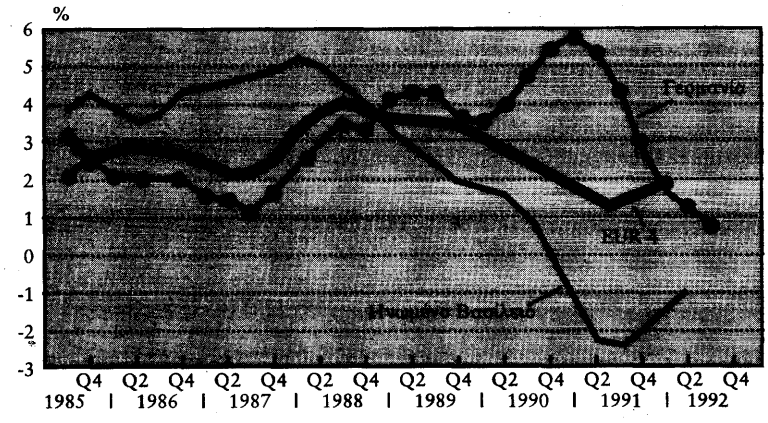
Η κυκλική συνιστώσα

Το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 80 ήταν για την Κοινότητα μια περίοδος ταχύρρυθμης οικονομικής ανάπτυξης· το μέσο ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους κατά την πενταετή περίοδο 1986-1990 ανήλθε σε 3,2 % και το ποσοστό αύξησης της εσωτερικής ζήτησης σε πραγματικούς όρους σε 3,9%. Η αύξηση των επενδύσεων κατά την ίδια περίοδο ήταν ιδιαίτερα σημαντική και ανήλθε σε 5,9 % και, για τις επενδύσεις σε εξοπλισμό, σε σχεδόν 7,5 %. Οι μετρήσεις της δυνητικής τάσης του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης είναι πολύ αβέβαιες, αλλά είναι πιθανόν ότι κατά την περίοδο αυτή ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης υπερέβη εκείνον που η οικονομία της Κοινότητας μπορούσε να επιτύχει χωρίς τη δημιουργία εντάσεων. Εν πάση περιπτώσει, οι παρατηρηθέντες ρυθμοί ανάπτυξης το 1988 και το 1989 (4,1 % και 3,4 % αντίστοιχα) ήταν σαφώς υψηλότεροι από τη μακροπρόθεσμη δυνητική τάση του ρυθμού ανάπτυξης, όποιος και εάν είναι ο τρόπος μέτρησής της. Υπό τις συνθήκες αυτές ήταν φυσικό να αναμένεται μια επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Πράγματι, είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι η επιβράδυνση αυτή θα είχε καταστεί ιδιαίτερα αισθητή ήδη στα τέλη του 1989 χωρίς τις πρόσθετες αναπτυξιακές ωθήσεις που προέκυψαν από τη γερμανική ενοποίηση, οι οποίες επετέλεσαν τελικά ρόλο μείζονος ευρωπαϊκού «προγράμματος διεύρυνσης της ζήτησης».

Διάγραμμα 6

Διαφορές φάσης του οικονομικού κύκλου στις ΕΚ: μεταβολή ΑΕΠ στη Γερμανία, στο Ηνωμένο Βασίλειο και EUP 4 (Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία, Δανία) (*)

(πραγματική % μεταβολή για το ίδιο τρίμηνο του περασμένου χρόνου· 3-μηνος κοινητός μέσος όρος)

(*) Τριμηνιαία στοιχεία υπάρχουν μόνο για 6 κράτη μέλη.

Η σταδιακή εξασθένιση του δυναμισμού των ευρωπαϊκών οικονομιών ενισχύθηκε επίσης από μια στροφή προς πιο περιοριστικές οικονομικές πολιτικές μετά την εκδήλωση ορισμένων μακροοικονομικών ανισορροπιών. Οσον αφορά τον πληθωρισμό, η λιγότερο ευνοϊκή εξέλιξη των τιμών των εισαγωγών οδήγησε σε μια επιτάχυνση της αύξησης των τιμών καταναλωτή, από 3,7 % περίπου κατά την περίοδο 1986-1988 σε περίπου 5 % το 1989-1991. Ο ρυθμός των μισθολογικών αυξήσεων επιταχύνθηκε επίσης από λιγότερο από 6 % ετησίως κατά την περίοδο 1987-1989 σε 7,5 % το 1990. Σε ορισμένες χώρες, τα ελλείμματα των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών άρχισαν να δημιουργούν ανησυχίες. Παρόλο που δεν ήταν τόσο σοβαρές όσο εκείνες που εγνώρισε η Κοινότητα στις αρχές της δεκαετίας του 80, οι ανισορροπίες αυτές οδήγησαν ορισμένες χώρες στη λήψη περιοριστικών μέτρων, ανεξάρτητα από τους οφειλόμενους στις εντάσεις που προέκυψαν από τη γερμανική ενοποίηση γενικότερους νομισματικούς περιορισμούς. Επιπλέον αυτών των παραγόντων, σε ορισμένες χώρες, και ιδίως στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Δανία, η ανάγκη μείωσης των υπερβολικών χρεών των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ενέτεινε ακόμα περισσότερο τις επιπτώσεις του χαμηλού επιπέδου της ζήτησης.

Η γερμανική ενοποίηση και οι συνέπειές της για την οικονομική πολιτική

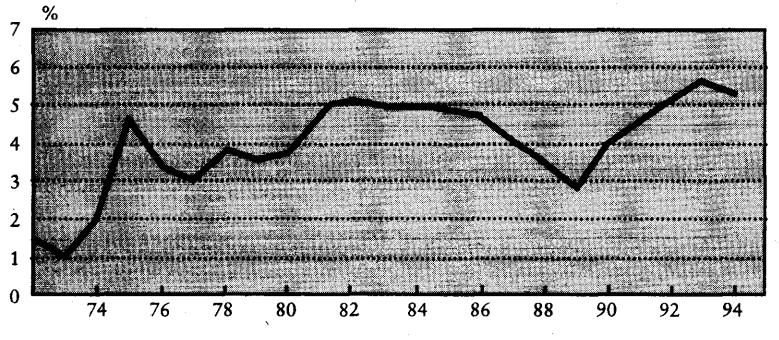
Η γερμανική ενοποίηση αποτέλεσε για την Κοινότητα ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα απότομης διαταραχής με ασύμμετρες επιπτώσεις. Σε μακροοικονομικό επίπεδο, η ενοποποίηση είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ιδιαίτερα σοβαρής ανισορροπίας μεταξύ συνολικής ζήτησης και προσφοράς στο εσωτερικό της Γερμανίας. Η προσφορά μειώθηκε σε σημαντικό βαθμό στην Ανατολική Γερμανία ενώ η στήριξη της ζήτησης επιτεύχθηκε με μεγάλης κλίμακας μεταβιβάσεις από τη Δυτική Γερμανία. Οι μεταβιβάσεις αυτές χρηματοδοτήθηκαν κατά κύριο λόγο μέσω της αύξησης του ελλείμματος του δημόσιου τομέα, η οποία ένα έτος μετά την ενοποίηση υπερέβη το 3 % του ΑΕΠ.

Δεδομένου ότι δεν σημειώθηκε αντίστοιχη μείωση της ζήτησης στη Δυτική Γερμανία, οι συνέπειες ήταν αναμενόμενες. Παρά την ιδιαίτερα σημαντική αντιστροφή της τάσης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Γερμανίας (από πλεονάσματα της τάξης του 4 έως 5 % του ΑΕΠ μεταξύ των ετών 1986 και 1989 σε έλλειμμα που ανήλθε σε σχεδόν 1 % του ΑΕΠ το 1992), η οποία καταδεικνύει άλλωστε τον υψηλό βαθμό ολοκλήρωσης των ευρωπαϊκών οικονομιών, η αύξηση του ΑΕΠ στη Δυτική Γερμανία το 1990 ανήλθε σε 5,1 % ενώ τα δύο τελευταία τρίμηνα του 1990 και το πρώτο τρίμηνο του 1991 κυμάνθηκε σε σχεδόν 6 %. Η ζήτηση στα άλλα κράτη μέλη υπέστη επίσης αισθητή ώθηση. Υπολογίζεται ότι οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης στα άλλα κράτη μέλη αυξήθηκαν κατά μέσο όρο κατά 0,5 % ετησίως τόσο το 1991 όσο και το 1992. Ο υψηλότερος της δυνητικής τάσης του ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης στη Δυτική Γερμανία είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία εντάσεων στην αγορά εργασίας και στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Ο ρυθμός των μισθολογικών αυξήσεων επιταχύνθηκε από ένα μέσο ετήσιο ποσοστό 3 % περίπου κατά την περίοδο 1987-1989 σε 4,7 % το 1990 και 5,8 % το 1991, ενώ ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε σε επίπεδα της τάξεως του 4 % περίπου το 1991 και 1992 (εν μέρει εξαιτίας παραγόντων όπως οι αυξήσεις των τιμολογίων επιχειρήσεων κοινής ωφελείας και των έμμεσων φόρων).

Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην εφαρμογή ενός μη ισόρροπου συνδυασμού οικονομικών πολιτικών και τη διατήρηση σε υψηλά επίπεδα των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων, τα οποία είχαν αυξηθεί μετά την εμφάνιση των πρώτων ενδείξεων πληθωριστικών πιέσεων και προσδοκιών. Ο υψηλός βαθμός χρηματοπιστωτικής ενοποίησης στην Κοινότητα, η σημασία της γερμανικής οικονομίας και, πάνω από όλα, οι περιορισμοί που επέβαλε ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών, οι οποίοι ενισχύονταν από τις παραδοσιακές προσδοκίες των αγορών ότι το DM δεν θα υποτιμηθεί ποτέ έναντι των άλλων κοινοτικών νομισμάτων, είχαν σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία περιοριστικών νομισματικών συνθηκών και στις άλλες χώρες της Κοινότητας. Διαμορφώθηκε κατ' αυτό τον τρόπο μια κατάσταση στην οποία τα άλλα κράτη μέλη, μετά από ένα πρώτο στάδιο σημαντικής προώθησης της αναπτυξιακής διαδικασίας υπό την επίδραση των συνεπειών της γερμανικής ενοποίησης — δεδομένου ότι οι θετικές επιπτώσεις από πλευράς ζήτησης αντιστάθμισαν με το παραπάνω τον περιοριστικό αντίκτυπο αυστηρών νομισματικών συνθηκών — αντιμετώπισαν στη συνέχεια τις πιέσεις για επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης λόγω των αυστηρών νομισματικών πολιτικών στις χώρες αυτές και της εξασθένισης της οικονομικής δραστηριότητας στη Γερμανία. Η κατάσταση αυτή δημιούργησε προβλήματα συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και οδήγησε τελικά στη διαμόρφωση ιδιαίτερα αβέβαιων συνθηκών, εφόσον η ζήτηση στα περισσότερα κράτη μέλη παρέμεινε το 1991 και το 1992 σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Ιδιαίτερα δυσχερής ήταν η οικονομική κατάσταση στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο οποίο η ύφεση ήταν πιο έντονη.

Διάγραμμα 7

Καθαρές δανειακές ανάγκες του δημοσίου στην Κοινότητα (% του ΑΕΠ)

Ο περιοριστικός προσανατολισμός των οικονομικών πολιτικών

Λόγω των εξελίξεων αυτών, οι μακροοικονομικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατά τα δύο τελευταία χρόνια ήταν, γενικά, περιοριστικές και επικεντρώθηκαν αναπόφευκτα στη διόρθωση των ανισορροπιών που προέκυψαν από την προγούμενη περίοδο ταχύρρυθμης οικονομικής ανάπτυξης. Παρά την υιοθέτηση αυτών των πολιτικών, το συνολικό δημοσιονομικό έλλειμμα της Κοινότητας συνέχισε την αυξητική τάση του και το 1992 ανήλθε για πρώτη φορά στο 5,3 % του ΑΕΠ. Η κατά 0,7 % αύξηση του ελλείμματος σε σχέση με το επίπεδο στο οποίο είχε ανέλθει το 1991 οφείλεται στην επίπτωση που είχε για την κατάσταση των δημόσιων οικονομικών η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία οδήγησε στην ενεργοποίηση των αυτόματων σταθεροποιητών σε πολλά κράτη μέλη. Επιπλέον, η αύξηση κατά περισσότερο από 3 % του δημοσιονομικού ελλείμματος στο Ηνωμένο Βασίλειο επηρέασε σε μεγάλο βαθμό το συνολικό αυτό αποτέλεσμα. Στις άλλες χώρες της Κοινότητας, τα επιμέρους μέτρα επεκτατικής πολιτικής είχαν γενικά ουδέτερες επιπτώσεις, δεδομένου ότι η χαλάρωση των πολιτικών σε ορισμένα κράτη μέλη αντισταθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από την εφαρμογή περιοριστικών μέτρων σε άλλες χώρες. Αναμένεται ότι οι τάσεις αυτές θα συνεχιστούν και το 1993. Προβλέπεται ιδίως ότι το συνολικό δημοσιονομικό έλλειμμα της Κοινότητας θα σημειώσει νέα αύξηση σε 5,7 % του ΑΕΠ και ότι το έλλειμμα του Ηνωμένου Βασιλείου θα επιδεινωθεί περαιτέρω κατά περισσότερο από 2 μονάδες του ΑΕΠ.

Οι νομισματικές συνθήκες στην Κοινότητα εξακολούθησαν να είναι περιοριστικές κατά το μεγαλύτερο μέρος τους 1992, όπως καταδεικνύεται από την έντονη αντιστροφή των καμπυλών απόδοσης, την ισχύ των κοινοτικών νομισμάτων έναντι των νομισμάτων τρίτων χωρών και, σε ορισμένες χώρες, την επιβράδυνση της αύξησης των νομισματικών μεγεθών ή/και την πτώση των τιμών περιουσιακών στοιχείων. Οι περιοριστικές αυτές συνθήκες συνέβαλαν στη διατήρηση της οικονομικής δραστηριότητας σε χαμηλά επίπεδα για μεγαλύτερο του αναμενόμενου χρονικό διάστημα. Όπως αναφέρθηκε ήδη ανωτέρω, η πορεία της νομισματικής πολιτικής υπαγορεύθηκε από την εξέλιξη των γεγονότων στη Γερμανία, τα επιτόκια της οποίας εξακολούθησαν να αποτελούν σημείο αναφοράς για τον καθορισμό των κατώτατων επιπέδων των ονομαστικών επιτοκίων των νομισμάτων του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών, με δευτερεύουσας σημασίας (τουλάχιστον το 1992) εξαιρέσεις στην περίπτωση των Κάτω Χωρών και του Βελγίου. Για να

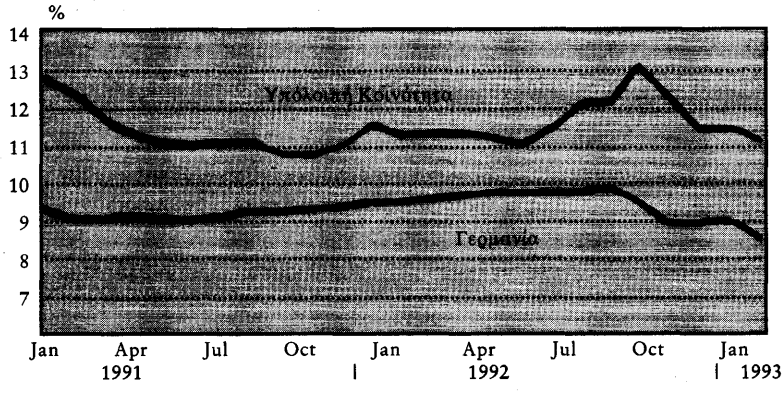
αντιμετωπίσει τις ισχυρές πληθωριστικές πιέσεις στη Γερμανία, η Bundesbank αύξησε τα επίσημα επιτόκιά της το Δεκέμβριο του 1991. Οι περισσότερες χώρες μέλη του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών ακολούθησαν το παράδειγμα της Γερμανίας. Η αύξηση των επιτοκίων ήταν ενδεδειγμένη στις χώρες με υψηλό πληθωρισμό, αλλά είναι σαφές ότι δεν ανταποκρινόταν στις εσωτερικές ανάγκες των άλλων χωρών του στενού περιθωρίου διακύμανσης. Τον Ιούλιο του 1992, η Bundesbank, αντιμέτωπη με διπλάσιους των προκαθορισμένων στόχων ρυθμούς διόγκωσης της προσφοράς χρήματος, αύξησε το προεξοφλητικό της επιτόκιο. Μόνον η Ιταλία προέβη σε ανάλογη αύξηση ενός από τα επίσημα επιτόκιά της, άλλα η απόφαση της Bundesbank έθεσε τέρμα στις προσδοκίες των αγορών για μια ταχεία πτωτική πορεία των επιτοκίων στην Ευρώπη. Σε συνδυασμό με την περαιτέρω πτώση της τιμής του δολαρίου, καθώς η Federal Reserve συνέχισε να μειώνει τα βραχυπρόθεσμα επιτόκιά της, η απόφαση του Ιουλίου κατέστησε ακόμα πιο περιοριστικές τις νομισματικές συνθήκες στην Ευρώπη.

Τα γερμανικά βραχυπρόθεσμα επιτόκια ανήλθαν στο ανώτατο επίπεδό τους στο δεύτερο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου (βλέπε διάγραμμα 8). Στη συνέχεια, και παρά τους συνεχιζόμενους ταχείς ρυθμούς αύξησης της προσφοράς χρήματος M3, τα γερμανικά επιτόκια άρχισαν να διαμορφώνουν πτωτική τάση, κυρίως λόγω της ανατίμησης του μάρκου μετά την κρίση του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών και, εν μέρει, ως αποτέλεσμα των προσπαθειών στήριξης του γαλλικού φράγκου.

Διάγραμμα 8

Βραχυπρόθεσμα επιτόκια στη Γερμανία και στην υπόλοιπη Κοινότητα

(μηνιαίος μέσος όρος Ιανουάριος 1991-Ιανουάριος 1993)

Πολιτικές δυσχέρειες και αναταραχές στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών

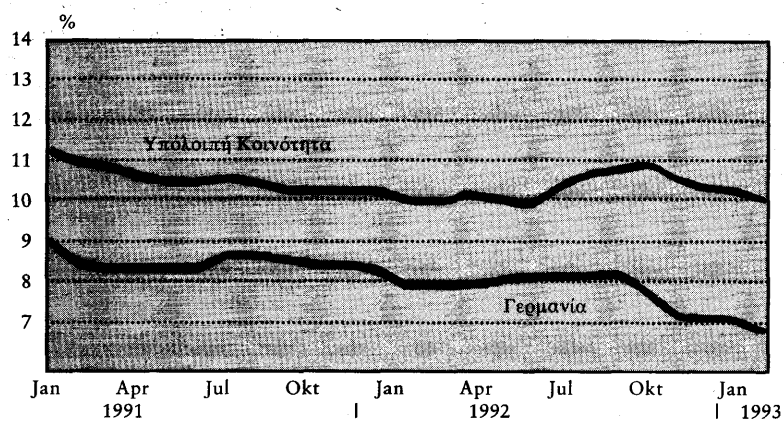
Τα αίτια των δυσχερειών που συνάντησε η επικύρωση της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση — απόρριψη από τους δανούς ψηφοφόρους, έγκριση με ισχνή πλειοψηφία στο γαλλικό δημοψήφισμα, επίπονες κοινοβουλευτικές συζητήσεις σε ορισμένες άλλες χώρες — είναι περίπλοκα. Μπορούμε ωστόσο να θεωρήσουμε ότι η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης αποτέλεσε έναν από τους παράγοντες που συνέβαλαν στη δημιουργία ενός κλίματος αβεβαιότητας για το μέλλον με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγαλύτερη δυσπιστία για οποιαδήποτε μεταβολή αυτή καθεαυτή. Η εμφάνιση των δυσχερειών αυτών οδήγησε στην όξυνση των οικονομικών προβλημάτων της Κοινότητας.

Η απόρριψη τον Ιούνιο του 1992 της συνθήκης από τους δανούς ψηφοφόρους κλόνισε την εμπιστοσύνη των οικονομικών φορέων για τη σταθερότητα της πορείας που είχε συμφωνηθεί για την επίτευξη της ΟΝΕ, πράγμα που επηρέασε ιδίως τις χώρες που έπρεπε να πραγματοποιήσουν τις μεγαλύτερες δημοσιονομικές προσαρμογές ή που βρίσκονταν στη δυσμενέστερη φάση του κύκλου οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι, η αύξηση ή η επανεμφάνιση στα νομίσματα πολλών από τις χώρες αυτές προσαυξήσεων επιτοκίου για την κάλυψη του κινδύνου έναντι του μάρκου, οδήγησαν στη δημιουργία ενός φαύλου κύκλου καθώς οι οικονομικές προοπτικές για τις χώρες αυτές επιδεινώνονται περαιτέρω — επιτείνοντας με τον τρόπο αυτό τις αμφιβολίες για την ικανότητα και τη θέληση των κυβερνήσεων να πραγματοποιήσουν επίπονες προσαρμογές σε μια δυσχερή περίοδο — ενώ τα υψηλότερα επιτόκια καθιστούσαν επαχθέστερη την εξυπηρέτηση του χρέους και δυσχέραιναν ακόμη περισσότερο τη δημοσιονομική σταθεροποίηση. Επιπλέον, σε πολλές περιπτώσεις, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, που δεν είχαν προσαρμοστεί τα τελευταία πεντέμιση χρόνια, θα μπορούσαν να συμβιβαστούν με την επίτευξη μιας ισορροπίας στην εσωτερική οικονομία μόνο αν τα ποσοστά πληθωρισμού διατηρούντο για μια παρατεταμένη περίοσο σε επίπεδα χαμηλότερα από εκείνα των άλλων εταίρων. Συγχρόνως, οι οικονομικοί δείκτες υποδήλωναν αισθητή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης στα περισσότερα κράτη μέλη και τα αποτελέσματα των ερευνών άρχισαν να δημιουργούν αμφιβολίες για το κατά πόσο θα ήταν ευνοϊκό το αποτέλεσμα του γαλλικού δημοψηφίσματος της 20ής Σεπτεμβρίου.

Διάγραμμα 9

Μακροπρόθεσμα επιτόκια στη Γερμανία και στην υπόλοιπη Κοινότητα

(μηνιαίος μέσος όρος Ιανουάριος 1991-Δεκέμβριος 1993)

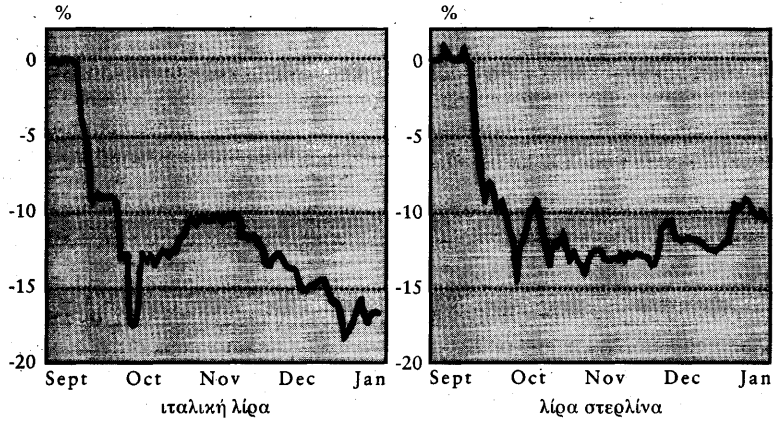
Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν σε σοβαρό κλονισμό της εμπιστοσύνης των αγορών στην ικανότητα πολλών κυβερνήσεων να διατηρήσουν την υπάρχουσα δέσμη ισοτιμιών εντός του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών του ΕΝΣ και πυροδότησαν την πρόσφατη συναλλαγματική κρίση (βλέπε σχετικό πλαίσιο για την περιγραφή των εξελίξεων). Εάν τα γεγονότα αυτά απλώς ο σπινθήρας, το υλικό που τροφοδότησε την κρίση είχε συσωρευθεί επί σειρά ετών με την παρατεταμένη διατήρηση εκτεταμένων ανισορροπιών σε πολλές, αν όχι σε όλες τις χώρες που υπέστησαν τις συνέπειες των γεγονότων.

Οι προσαρμογές των συναλλαγματικών ισοτιμιών που πραγματοποιήθηκαν και η προσωρινή αναστολή της συμμετοχής της ιταλικής λίρας και της στερλίνας μετέβαλαν σε κάποιο βαθμό τη φύση των προβλημάτων πολιτικής με τα οποία ήταν αντιμέτωπα τα κράτη μέλη αλλά δεν μείωσαν τη δυσχέρειά τους. Η προσωρινή στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας που μπορεί να αναμένεται από τη χαμηλότερη συναλλαγματική ισοτιμία και την αντίστοιχη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας σε επίπεδο τιμών, πρέπει να εξισορροπηθεί μέσω μιας αυστηρότερης γενικής μακροοικονομικής πολιτικής έτσι ώστε οι πληθωριστικές πιέσεις να μην φθάσουν στο σημείο να προκαλέσουν σπειροειδή αύξηση τιμών/μισθών. Η δημοσιονομική προσαρμογή μπορεί να επιτευχθεί ευκολότερα στο μέτρο που η οικονομική δραστηριότητα είναι εντονότερη, αλλά η επίτευξη χαμηλότερων επιτοκίων εξακολουθεί να είναι δυσχερής και, στις χώρες όπου υπάρχει τώρα ελεύθερη διακύμανση των τιμών συναλλάγματος, οι μειώσεις των επιτοκίων που έλαβαν χώρα πραγματοποιήθηκε μέσω σημαντικών υποτιμήσεων οι οποίες είναι αναπόφευκτο να προκαλέσουν μεσοπρόθεσμα σημαντικούς πληθωριστικούς κινδύνους και οικονομική αβεβαιότητα.

Διάγραμμα 10

Μεταβολές στην ισοτιμία της ιταλικής λίρας και της λίρας στερλίνας έναντι του μάρκου από την αρχή του Σεπτεμβρίου 1992

(ποσοστιαίες μεταβολές σχετικά με την 1. 9. 1992)

Η κρίση στις αγορές συναλλάγματος είναι πιθανόν να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη της Κοινότητας ως σύνολο δεδομένου ότι η τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας στις χώρες που υποτίμησαν τα νομίσματά τους δεν θεωρείται πιθανό να αντισταθμίσει πλήρως τις ζημίες των χωρών τα νομίσματα των οποίων ανατιμήθηκαν. Επιπλέον, η κρίση έχει επηρεάσει την αξιοπιστία του χρονοδιαγράμματος της ΟΝΕ και προσέθεσε ένα σημαντικό στοιχείο αβεβαιότητας στα σχέδια των οικονομικών φορέων.

Η κατάσταση επιδεινώθηκε περαιτέρω όταν, τους τελευταίους μήνες του έτους, εμφανίστηκαν εντάσεις και αβεβαιότητες σχετικά με την δυνατότητα επίτευξης συμφωνίας στον παρόντα γύρο διαπραγματεύσεων της ΓΣΔΕ (GATT) για την ελευθέρωση του εμπορίου. Δεδομένου ότι η ελευθέρωση του εμπορίου που επιδιωκόταν στο Γύρο της Ουρουγουάης προβλεπόταν να δώσει σημαντική ώθηση στο παγκόσμιο εμπόριο και την οικονομική ανάπτυξη, η ολοκλήρωση του μακρού γύρου των διαπραγματεύσεων αναμενόταν ανυπόμονα και η εμφάνιση νέων δυσκολιών θα πρέπει να θεωρήθηκε ως μία πρόσθετη δυσμενής εξέλιξη. Τέλος, η συνέχιση της αβεβαιότητας σχετικά με τις προοπτικές των πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και οι εθνικές συγκρούσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία συνέβαλαν στην περαιτέρω επιδείνωση του κλίματος εμπιστοσύνης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους καταναλωτές. Έτσι, το πολιτικό και θεσμικό περιβάλλον κατά το δεύτερο ήμισυ του 1992 όχι μόνον δεν προσέφερε στους οικονομικούς φορείς το σταθερό και αξιόπιστο πλαίσιο που είχαν ανάγκη, αλλά οδήγησε σε περαιτέρω επιδείνωση του κλίματος δυσπιστίας.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΑΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΣΤΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ

2 Ιουνίου 1992: Στο δημοψήφισμα της Δανίας καταψηφίζεται, με μικρή διαφορά, η συνθήκη του Μάαστριχτ πράγμα που δημιουργεί συναλλαγματικές εντάσεις εντός του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών και οδηγεί στην άνοδο των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων σε αρκετά κράτη μέλη.

2 Ιουλίου 1992: Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ (Federal Reserve) ανακοινώνει την έβδομη κατά σειρά μείωση του προεξοφλητικού επιτοκίου που τώρα φθάνει σε μόλις 3 %, επιταχύνοντας την ταχεία πτώση του δολαρίου σε σχέση με τα κοινοτικά νομίσματα, που είχε ήδη αρχίσει.

16 Ιουλίου 1992: Η Bundesbank αυξάνει το προεξοφλητικό της επιτόκιο κατά 0,75 ποσοστιαίες μονάδες, αλλά αφήνει αμετάβλητο το επιτόκιο Lombard σε 9,75 %.

25 Αυγούστου 1992: Δημοσιεύονται οι πρώτες σφυγμομετρήσεις στις οποίες διαγράφεται το ενδεχόμενο αρνητικής ψήφου στο γαλλικό δημοψήφισμα.

28 Αυγούστου 1992: Το επιτεινόμενο κλίμα αβεβαιότητας που δημιουργεί η διόγκωση του ιταλικού δημοσιονομικού ελλείμματος, οδηγεί στην πτώση της λίρας στο κατώτατο επιτρεπόμενο σημείο του περιθωρίου διακύμανσης στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών.

3 Σεπτεμβρίου 1992: Το Ηνωμένο Βασίλειο, υφιστάμενο όλο και μεγαλύτερες πιέσεις να αυξήσει τα επιτόκια για να ενισχύσει τη στερλίνα, αποφασίζει να προσφύγει αντ' αυτού σε δανειοληπτικές διευκολύνσεις ποσού ίσου με 7 $^1/_4$ δις στερλίνες για τη στήριξη των συναλλαγματικών της αποθεμάτων.

4 Σεπτεμβρίου 1992: Οι ΗΠΑ μειώνουν περαιτέρω το επιτόκιο του βραχυπρόθεσμου διατραπεζικού δανεισμού κατά $^1/_4$ της ποσοστιαίας μονάδας σε 3 % και το δολάριο πέφτει σε πρωτοφανές για τα χρονικά επίπεδο σε σχέση με το γερμανικό μάρκο. Η Ιταλία αυξάνει σημαντικά το επίπεδο των επιτοκίων στην προσπάθειά της να στηρίξει την ιταλική λίρα σε επίπεδα υψηλότερα από την κατώτατη επιτρεπόμενη ισοτιμία στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών, και ανακοινώνει ότι θα κάνει χρήση της πολύ βραχυπρόθεσμης πιστωτικής διευκόλυνσης.

6 Σεπτεμβρίου 1992: Το συμβούλιο ECOFIN του Bath επαναλαμβάνει την προσήλωσή του στις υπάρχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών. Σε διαδοχικές σφυγμομετρήσεις εμφανίζεται το ενδεχόμενο μη επικύρωσης της Συνθήκης του Μάαστριχτ στο γαλλικό δημοψήφισμα.

8 Σεπτεμβρίου 1992: Η Φινλανδία αποφασίζει την ελεύθερη διακύμανση του φινλανδικού μάρκου και η Σουηδία αυξάνει τα βραχυπρόθεσμα επιτόκιά της.

14 Σεπτεμβρίου 1992: Σε μια προσπάθεια να περιοριστούν οι επιτεινόμενες εκτεταμένες εντάσεις εντός του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών και να μειωθούν οι κερδοσκοπικές πιέσεις που ασκούνται στην ιταλική λίρα, συμφωνείται υποτίμηση κατά 7 % της ιταλικής λίρας. Η Bundesbank μειώνει το επιτόκο Lombard και το προεξοφλητικό επιτόκιο κατά 0,25 και 0,5 ποσοστιαίες μονάδες αντιστοίχως και ανακοινώνει μείωση του επιτοκίου συμφωνιών πώλησης και επαναγοράς τίτλων κατά μισή ποσοστιαία μονάδα.

16 Σεπτεμβρίου 1992: Παρά τις σημαντικές παρεμβάσεις της Κεντρικής Τράπεζας και μια σωρευτική αύξηση κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες του ελάχιστου επιτοκίου δανεισμού, η πτώση της στερλίνας είναι σημαντική και ο Υπουργός Οικονομικών του Ηνωμένου Βασιλείου αποφασίζει να αποσύρει τη στερλίνα από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η ιταλική λίρα πλήττεται επίσης από εκτεταμένες κερδοσκοπικές πιέσεις και φθάνει στη νέα κατώτατη επιτρεπόμενη ισοτιμία στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η σουηδική κεντρική τράπεζα αυξάνει το οριακό επιτόκιο δανεισμού σε 500 %.

17 Σεπτεμβρίου 1992: Η Ιταλία εγκαταλείπει τις προσπάθειες να διατηρήσει την ιταλική λίρα εντός του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών και αναστέλλει προσωρινά τη συμμετοχή της στο μηχανισμό. Η ισπανική πεσέτα υποτιμάται κατά 5 %. Η δανική κορόνα, το γαλλικό φράγκο και η ιρλανδική λίρα αποτελούν αντικείμενο κερδοσκοπικών πιέσεων πράγμα που απαιτεί παρέμβαση της κεντρικής τράπεζας και οδηγεί σε αύξηση των επιτοκίων.

20 Σεπτεμβρίου 1992: Η επικύρωση της συνθήκης του Μάαστριχτ, με ισχνή πλειοψηφία, στο γαλλικό δημοψήφισμα δεν κατορθώνει να διαλύσει τις αμφιβολίες για τις προοπτικές της τελικής επικύρωσής της και οι εντάσεις επιτείνονται εντός του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών τις επόμενες ημέρες.

23 Σεπτεμβρίου 1992: Κοινή δήλωση των γαλλικών και γερμανικών αρχών ότι «δεν δικαιολογείται καμία μεταβολή των κεντρικών ισοτιμιών».

19 Νοεμβρίου 1992: Μετά από αρκετές εβδομάδες σχετικής ηρεμίας και βαθμιαίας επανόδου στα επίπεδα των επιτοκίων πριν από τον Σεπτέμβριο εντός του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών, οι εντάσεις επανέρχονται μετά την απόφαση της Σουηδίας να εγκαταλείψει τη σύνδεση της ισοτιμίας του νομίσματός της με το Ecu.

22 Νοεμβρίου 1992: Η ισπανική πεσέτα και το πορτογαλικό εσκούδο υποτιμούνται κατά 6 %, ενώ εξακολουθούν να ασκούνται πιέσεις κατά του γαλλικού φράγκου, της δανικής κορόνας, και ιδίως της ιρλανδικής λίρας. Αντίθετα, τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια της χρηματαγοράς συνεχίζουν να μειώνονται στη Γερμανία, το Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες.

10 Δεκεμβρίου 1992: Η Bundesbank αυξάνει το στόχο προσφοράς χρήματος M3 κατά μία ποσοστιαία μονάδα τόσο για το ανώτατο όσο και το κατώτατο όριο για το 1993· έτσι, η αύξηση του M3 ορίζεται μεταξύ 4,5 και 6,5 %. Η Νορβηγία αναστέλλει τη σύνδεση του νομίσματός της με το Ecu ασκώντας πιέσεις στη δανική κορόνα και στο γαλλικό φράγκο.

13 Δεκεμβρίου 1992: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Εδιμβούργου ανακοινώνει μια πρωτοβουλία οικονομικής ανάπτυξης σε μια προσπάθεια να βοηθήσει την ανάκαμψη μέσω της αποκατάστασης της εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων και των καταναλωτών. Επιτυγχάνεται επίσης συμφωνία σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης της μη επικύρωσης της συνθήκης του Μάαστριχτ από τη Δανία, καθώς και σχετικά με ένα νέο ταμείο συνοχής για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στα λιγότερα αναπτυγμένα κράτη μέλη.

Αρχές Ιανουαρίου 1993: Οι εντάσεις αναζωπυρώνονται στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών μετά την ηρεμία που επικράτησε κατά την περίοδο των Χριστουγέννων στις χρηματαγορές και τα επιτόκια αυξάνονται στη Γαλλία και την Ιρλανδία. Οι γαλλικές και οι γερμανικές αρχές επαναλαμβάνουν την προσήλωσή τους στην υπάρχουσα ισοτιμία γερμανικού μάρκου/γαλλικού φράγκου. Η Bundesbank μειώνει το επιτόκιο των πράξεων επαναγοράς κατά 0,15 ποσοστιαίες μονάδες (σε 8,60 %) κίνηση την οποία ακολούθησαν αντίστοιχες μειώσεις στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες.

30 Ιανουαρίου 1993: Υποτίμηση της ιρλανδικής λίρας κατά 10 %.

III. Η ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Η συνεχιζόμενη κακή εξέλιξη των οικονομικών συνθηκών, η απουσία σταθερών ενδείξεων για ανάκαμψη και η ανησυχητική αύξηση της ανεργίας ενίσχυσαν τους φόβους ότι θα σημειωθεί επιβράδυνση στους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης της Κοινότητας. Οι φόβοι αυτοί αιτιολογούν την ανάγκη ταχείας αντιμετώπισης των προβλημάτων μέσω της εφαρμογής της οικονομικής πολιτικής που ενέκρινε πρόσφατα το Συμβούλιο του Εδιμβούργου. Η πρωτοβουλία αυτή θα εξελιχθεί πλέον σύμφωνα με τον αρχικό της σχεδιασμό και αναμένεται ότι θα συμβάλει θετικά στις προοπτικές ανάκαμψης της Κοινότητας. Ωστόσο, οι προοπτικές για το 1993 εξακολουθούν να παραμένουν αβέβαιες- Δεν αποκλείεται η επίτευξη θετικότερων από τα περιγραφόμενα στο τμήμα I αποτελεσμάτων, ταυτόχρονα όμως υπάρχει κίνδυνος να αποδειχθεί ότι η πορεία ανάκαμψης θα είναι μακρύτερη της αρχικά προβλεφθείσας. Ωστόσο, μεγαλύτερη ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι, παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε κατά τη δεκαετία του 1980, το αναπτυξιακό δυναμικό της Κοινότητας εξακολουθεί να παρουσιάζεται ιδιαίτερα ανεπαρκές. Εκτιμήσεις για τις αναπτυξιακές προοπτικές είναι πάντοτε δύσκολο να διατυπωθούν, είναι όμως σαφές ότι αν δεν αντιστραφούν θεαματικά οι πρόσφατες τάσεις, η κοινοτική οικονομία, στην καλύτερη περίπτωση, θα επανέλθει σταδιακά σε αναπτυξιακούς ρυθμούς που θα κυμαίνονται μεταξύ 2 και 2,5 %. Οι ρυθμοί αυτοί μόλις και μετά βίας επαρκούν για τη σταθεροποίηση της ανεργίας και δεν διανοίγουν προοπτικές σημαντικής μείωσής της σε μεσοπρόθεσμη βάση. Ακόμη και αν υποτεθεί ότι η οικονομική ανάπτυξη κατά τα έτη 1995/96 θα είναι της τάξης του 3 % περίπου, όπως διατυπώνεται σε διάφορες μεσοπρόθεσμες προβλέψεις, η ανεργία θα εξακολουθήσει να ανέρχεται σε 10—11 %.

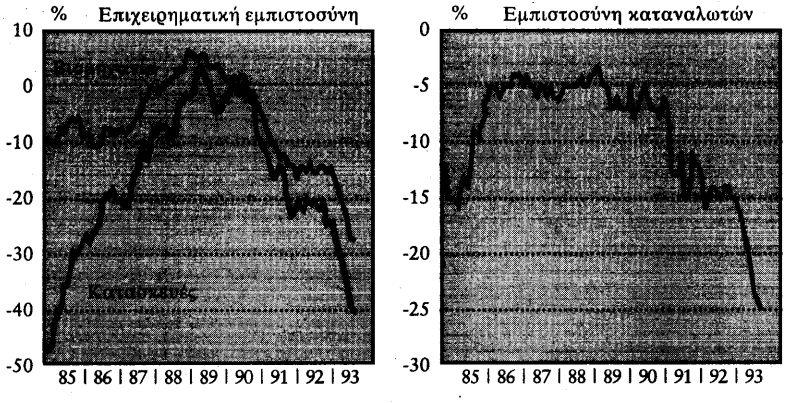
Εύκολα μπορεί κανείς να προβλέψει τις πιθανές δυσμενείς πολιτικές επιπτώσεις μιας τέτοιας εξέλιξης. Τόσο υψηλή ανεργία αποτελεί ένα εξαιρετικά σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα και παράλληλα σπατάλη οικονομικών πόρων. Αλλά και μόνον από την άποψη της οικονομικής πολιτικής, υπάρχει πραγματικά ο κίνδυνος να οδηγήσει η κατάσταση αυτή σε ακόμη σοβαρότερα προβλήματα κατά τα επόμενα έτη. Η ανεργία και η αβεβαιότητα για το μέλλον μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την υλοποίηση πολλών σχεδίων στα οποία στηρίζεται το οικονομικό μέλλον της Κοινότητας: πλήρης εφαρμογή των αποφάσεων που απομένουν για την ενιαία αγορά, οικονομική και νομισματική ένωση, ελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου. Παράλληλα όμως, οι παρούσες δυσχέρειες υπάρχει κίνδυνος να προκαλέσουν απογοήτευση σχετικά με τα αποτελέσματα της μεσοπρόθε-

σμης οικονομικής στρατηγικής που εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1980, για την οποία μπορεί λανθασμένα να θεωρηθεί ότι απέτυχε στην εκπλήρωση των υποσχέσεών της.

Οι σημερινές οικονομικές δυσκολίες, και ιδιαίτερα η αναταραχή στις αγορές συναλλάματος, δεν είναι αποτέλεσμα του μεσοπρόθεσμου προσανατολισμού που ακολούθησε η οικονομική πολιτική από τις αρχές της δεκαετίας του 80, αλλά οφείλονται μάλλον στο ότι δεν εφαρμόστηκε πλήρως η προαναφερθείσα πολιτική. Ιδιαίτερα, είναι λυπηρό το ότι στην περίοδο της έντονης οικονομικής ανάπτυξης που σημειώθηκε κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας αυτής, δεν καταβλήθηκε προσπάθεια επίτευξης σημαντικότερων προόδων προς την κατεύθυνση της ονομαστικής σύγκλισης. Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα είναι η μείωση του πληθωρισμού, αν και σε ορισμένες χώρες η κατάσταση εξακολουθεί να μην είναι ικανοποιητική.

Διάγραμμα 11

Δείκτες έρευνας των ΕΚ

Ωστόσο, η ανεργία, παρά τη σχετική μείωσή της, εξακολουθεί να κυμαίνεται σε απαράδεκτα υψηλά επίπεδα. Επιπλέον, υπέρογκα παραμένουν τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Ακόμη, τη μικρότερη πρόοδο προς την κατεύθυνση της μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων παρουσιάζουν οι χώρες με τα σοβαρότερα δημοσιονομικά προβλήματα. Επίσης, η πρόοδος όσον αφορά τις διαρθρωτικές προσαρμογές ήταν κατώτερη κείνης που θα έπρεπε να είχε επιτευχθεί.

Όπως έχουν επανειλημμένα επιβεβαιώσει τα κράτη μέλη, στόχος της μεσοπρόθεσμης πολιτικής τους είναι η επιστροφή σε ένα μακροοικονομικό πλαίσιο σταθερότητας παρόμοιο με εκείνο που επικράτησε τη δεκαετία του 1960 και διήρκεσε μέχρι την πρώτη πετρελαϊκή κρίση. Οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για ομαλή και επιτυχή μετάβαση στην ΟΝΕ, που καθεαυτή θα βελτιώσει τις αναπτυξιακές συνθήκες, ανταποκρίνονται ακριβώς στον προαναφερθέντα στόχο. Ο χαμηλός ρυθμός πληθωρισμού θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη ενώ ο περιορισμός των δημοσιονομικών ελλειμμάτων θα συμβάλει στην επίτευξη υψηλότερων εθνικών δεικτών αποταμίευσης. Κατά τη δεκαετία του 60, τα περισσότερα κράτη μέλη παρουσίαζαν δημοσιονομικά ελλείμματα πολύ κατώτερα του στόχου του 3 % που τίθεται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και σε οκτώ χώρες η μέγιστη ή ελαχίστη απόκλιση του δείκτη πληθωρισμού ήταν της τάξης της μιάμιση μονάδας σε σχέση με το μέσο όρο (2,7 %) των τριών καλύτερων επιδόσεων (Ελλάδα, Λουξεμβούργο και είτε Γερμανία είτε Πορτογαλία που και οι δύο παρουσίαζαν τον ίδιο πληθωρισμό).

Δυστυχώς, η παρούσα κατάσταση προκάλεσε αμφιβολίες όσον αφορά τον ορθό προσανατολισμό της μεσοπρόθεσμης πολιτικής που ακολουθούν οι κοινοτικές κυβερνήσεις. Ορισμένοι αμφιβάλουν για την αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών ενώ άλλοι αμφιβάλουν για την αποφασιστικότητα και την ικανότητα των κυβερνήσεων να εφαρμόσουν τις πολιτικές αυτές. Στην κατάσταση αυτή, οι κυβερνήσεις οφείλουν να ενεργήσουν αποφασιστικά και να αποδείξουν ότι διαθέτουν το σθένος και την ικανότητα να επιδιώξουν την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων και να πείσουν τους οικονομικούς φορείς ότι θα αποβεί επωφελής ο προσανατολισμός της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι οι κυβερνήσεις θα πρέπει να εφαρμόσουν πολιτικές κατάλληλες για την αντιμετώπιση πολλαπλών προκλήσεων.

— *Πρώτον,* να ενεργήσουν αποφασιστικά προκειμένου να υποστηρίξουν την αναπτυξιακή διαδικασία χωρίς ωστόσο να θέσουν σε κίνδυνο τις μεσοπρόθεσμες αναπτυξιακές προοπτικές, πρέπει δηλαδή να τηρηθεί οπωσδήποτε η δέσμευση για προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης με παράλληλη σταθερότητα τιμών και

— *δεύτερον,* να δημιουργηθούν οι συνθήκες που θα επιτρέψουν, μεσοπρόθεσμα, την αύξηση του ρυθμού δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

— *Τρίτον,* να συνεχιστεί η εφαρμογή πολιτικών που εξασφαλίζουν υψηλότερους ρυθμούς πραγματικής σύγκλισης όσον αφορά την απασχόληση και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ

— *τέταρτον,* να συνεχιστούν οι πρόοδοι προς την κατεύθυνση της ονομαστικής σύγκλισης. Αυτό σημαίνει διασφάλιση των προόδων που επιτεύχθηκαν όσον αφορά τη μείωση του πληθωρισμού και καταβολή νέων προσπαθειών στις χώρες όπου ο πληθωρισμός εξακολουθεί να κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα. Στο δημοσιονομικό τομέα ο στόχος αυτός συνεπάγεται ότι οι χώρες με τα πλέον ανησυχητικά δημοσιονομικά προβλήματα θα πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για μείωση των ελλειμμάτων αυτών παρά τις παρούσες δυσχέρειες, ενώ οι άλλες χώρες θα πρέπει να εκμεταλλευθούν την αναμενόμενη ανάκαμψη ώστε να θέσουν σε εφαρμογή τα σχέδιά τους για μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική σταθεροποίηση.

IV. Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΥ

Η πρόσφατη δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την οικονομική ανάπτυξη στην Ευρώπη υπαγορεύθηκε από την ανάγκη ταχείας ανάληψης πρωτοβουλιών προκειμένου να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των οικονομικών φορέων. Πράγματι, το σημερινό εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης εκ μέρους των επιχειρηματικών φορέων και των καταναλωτών αποτελεί από μόνο του ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια οικονομικής ανάκαμψης· τόσο χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης μπορούν ακόμη και να προκαλέσουν περαιτέρω επιδείνωση των οικονομικών προοπτικών. Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε ταυτόχρονα ότι οι ενέργειες αυτές δεν θα πρέπει να εκληφθούν ως εγκατάλειψη της προσπάθειας για την απαραίτητη μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική σταθεροποίηση. Πράγματι, η αξιοπιστία των κυβερνήσεων εξαρτάται από την εφαρμογή μεσοπρόθεσμης στρατηγικής η οποία μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις εντονότερης οικονομικής ανάπτυξης και ταχύτερου ρυθμού δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Επίσης οι κυβερνήσεις οφείλουν να αποδείξουν ότι διαθέτουν την αποφασιστικότητα και τα μέσα για την εφαρμογή της προαναφερθείσας στρατηγικής. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε ιδιαίτερα την ανάγκη σοβαρής και αυστηρής εφαρμογής των πολιτικών που καθορίστηκαν στα προγράμματα σύγκλισης, προκειμένου να ανακτηθεί η απωλεσθείσα εμπιστοσύνη.

Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία για τις νέες δημοσιονομικές προοπτικές της περιόδου 1993—1999. Σύμφωνα με τις προοπτικές αυτές οι πόροι για την εφαρμογή των διαρθρωτικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Συνοχής, θα αυξηθούν κατά 41 % σε πραγματικούς όρους. Οι επιπλέον αυτοί πόροι θα συμβάλουν σημαντικά στην ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού στις λιγότερο ευημερούσες οικονομίες, για τις οποίες θα διατεθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία σχεδόν διπλάσια ποσά σε σχέση με εκείνα του 1992.

IV.1. Σε βραχυπρόθεσμη βάση

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου 1992, κάλεσε τα κράτη μέλη να εκμεταλλευθούν τα διαθέσιμα μακροοικονομικά περιθώρια ελιγμών αναλαμβάνοντας ενέργειες «οι οποίες θα τονώσουν την εμπιστοσύνη και θα προωθήσουν την οικονομική ανάκαμψη». Ειδικότερα, το Συμβούλιο κάλεσε τις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν προσέγγιση η οποία θα περιλαμβάνει ενέργειες τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν συντονισμένα μέτρα σε τρεις κύριους τομείς:

i) να εκμεταλλευθούν τα διαθέσιμα περιθώρια ελιγμών στο δημοσιονομικό τομέα ώστε, αφενός, να εφαρμόσουν μέτρα που θα ενθαρρύνουν τις ιδιωτικές επενδύσεις και, αφετέρου, να στρέψουν τις δημόσιες δαπάνες σε έργα υποδομής και σε άλλες ενέργειες προτεραιότητας που διευκολύνουν την αναπτυξιακή διαδικασία·

ii) να καταβάλουν εντονότερες προσπάθειες διαρθρωτικής προσαρμογής, π.χ. μείωση των επιδοτήσεων και μέτρα τόνωσης του ανταγωνισμού και της ευελιξίας της αγοράς·

iii) να προωθήσουν πολιτικές συγκράτησης των μισθών, ιδιαίτερα στο δημόσιο τομέα, δεδομένου του παραδειγματικού ρόλου που ο τομέας αυτός διαδραματίζει και λαμβανομένων υπόψη των θετικών επιπτώσεων στην προσπάθεια δημοσιονομικής σταθεροποίησης.

Στο πλαίσιο του Συμβουλίου ECOFIN έχουν ήδη αρχίσει εργασίες προς την κατεύθυνση αυτή. Οι αρμόδιοι υπουργοί εξετάζουν ήδη μέτρα του προαναφερθέντος τύπου με σκοπό την όσο το δυνατό ταχύτερη εφαρμογή τους. Ελπίζεται ότι οι κυβερνήσεις θα είναι σε θέση να εξαγγείλουν τα διάφορα μέτρα, τα οποία θα ληφθούν κατά τρόπο που θα συμβάλει στην αύξηση της εμπιστοσύνης των ενδιαφερόμενων φορέων. Η ταυτόχρονη και συντονισμένη εξαγγελία θα έχει μεγαλύτερο ψυχολογικό αντίκτυπο ενώ παράλληλα η παρουσίαση των διάφορων εθνικών προωτοβουλιών μπορεί να λάβει τη μορφή μίας κοινής δέσμης μέτρων, με συγκεκριμένες δεσμεύσεις όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των επιμέρους εθνικών ενεργειών. Αυτό ενδείκνυται ιδιαίτερα στην περίπτωση κατά την οποία ορισμένα εθνικά μέτρα είναι κοινά σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη και για τα οποία συνεπώς απαιτείται κοινή δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Χαρακτηριστικές

περιπτώσεις για ταυτόχρονη εφαρμογή τέτοιου είδους μέτρων αποτελούν οι τομείς της κατοικίας, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, των έργων υποδομής, η ελεθεύρωση της αγοράς και τα θεσμικά θέματα.

Η Κοινότητα θα συμβάλλει στην κοινή αυτή δράση μέσω της ανάληψης πρωτοβουλιών σε διάφορους τομείς. Συγκεκριμένα, οι πρωτοβουλίες αυτές μπορούν να συνίστανται σε περαιτέρω προσπάθειες για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της έρευνας που χρηματοδοτεί η Κοινότητα, σε ενέργειες για την ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση της ενιαίας αγοράς, την επιτάχυνση των ενεργειών υπέρ των ΜΜΕ, την κάλυψη των καθυστερήσεων όσον αφορά την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων για τον περιορισμό της ρύπανσης, τη χρηματοδότηση σχεδίων υποδομής και ιδιαίτερα εκείνων που σχετίζονται με τα διευρωπαϊκά δίκτυα. Για το σκοπό αυτό το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να συστήσει μία νέα, προσωρινή δανειοδοτική διευκόλυνση ύψους 5 δις Ecu με στόχο την προώθηση των διευρωπαϊκών δικτύων (ΔΕΔ). Επίσης, θα συσταθεί Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων με κεφάλαιο δύο δις Ecu στο οποίο θα συνεισφέρουν η ΕΤΕ, η Κοινότητα και άλλοι ιδιωτικοί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Το Ταμείο αυτό θα καλύπτει με εγγυήσεις τα έργα διευρωπαϊκών δικτύων σε ολόκληρη την Κοινότητα και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ιδιαίτερα σε περιοχές χορήγησης κοινοτικών ενισχύσεων. Τα κράτη μέλη, η επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων θα αναλάβουν κοινή προσπάθεια ώστε οι διαθέσιμοι όροι να χρησιμοποιηθούν για την ενθάρρυνση σχεδίων που μπορούν να υλοποιηθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα.

IV.2. Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο

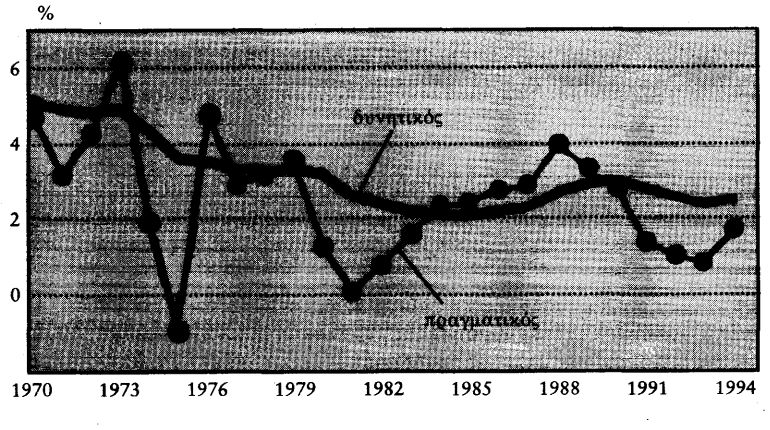
Απαραίτητη προϋπόθεση για την ουσιαστική αύξηση της απασχόλησης στην Κοινότητα είναι η επίτευξη ταχύτερων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης ενώ παράλληλα θα πρέπει να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας. Από τα μέσα της δεκαετίας του 70, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στον οποίο αρχίζει να αυξάνεται η απασχόληση στην Κοινότητα, το ονομαζόμενο «κατώφλιο δημιουργίας θέσεων απασχόλησης», παρέμεινε σταθερό σε περίπου 2% ανά έτος. Λαμβανομένων υπόψη των προβλεπόμενων τάσεων του πληθυσμού σε παραγωγική ηλικία καθώς και των δεικτών συμμετοχής, για να παραμείνει η ανεργία σε σταθερά επίπεδα. Η θα πρέπει το κοινοτικό ΑΕΠ να αυξάνεται με σταθερό ρυθμό της τάξης του 2,5 %. Συνεπώς, δεν μπορεί να επιτευχθεί μεγαλύτερη μείωση της ανεργίας σε αποδεκτό χρονικό διάστημα εκτός και αν ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης κινηθεί με ρυθμούς υψηλότερους του προαναφερθέντος.

Παραδείγματος χάρη, σταθερός ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης της τάξης του 3,5 % μπορεί να συμβάλει σε μείωση του ποσοστού ανεργίας που θα κυμαίνεται μεταξύ $^3/_4$ και μίας ποσοστιαίας μονάδας ανά έτος. Κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 80, ο μέσος ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης της τάξης του 3,2 %, σε συνδυασμό με τα διαφαινόμενα επωφελή αποτελέσματα των διαφόρων μέτρων για την προσφορά, συνέβαλαν στη μείωση του ποσοστού ανεργίας από 10,8 το 1985 σε 8,3 % το 1990. Ωστόσο, κατά την περίοδο αυτή, ο δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ πιθανώς δεν υπερέβη το $2^1/_2$ έως $2^3/_4$ %, ενώ κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 80 και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 70 κυμαινόταν σε επίπεδα σαφώς ανώτερα του 4 %. Συνέπεια της κατάστασης αυτής ήταν ότι, μετά από μια αρχική βελτίωση του βαθμού χρησιμοποίησης των διαθέσιμων παραγωγικών ικανοτήτων, η κοινοτική οικονομία αντιμετώπισε προβλήματα υπερθέρμανσης, τα οποία, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, οδήγησαν στη σημερινή συγκυριακή επιβράδυνση της οικονομίας, όπως περιγράφεται στο τμήμα ΙΙ.

Διάγραμμα 12

Πραγματικός και δυνητικός ρυθμός ανάπτυξης στις ΕΚ

(προσεγγίζεται από το ρυθμό μεταβολής του κεφαλ. αποθέματος)

Αν και ο βαθμός χρησιμοποίησης των παραγωγικών ικανοτήτων σημείωσε και πάλι υποχώρηση, γεγονός το οποίο παρέχει κάποια δυνατότητα επέκτασης χωρίς τον κίνδυνο πληθωριστικών πιέσεων, δεν υπάρχει σχεδόν καμία αμφιβολία ότι για να διατηρηθούν, επί σειρά ετών, αναπτυξιακοί ρυθμοί ανώτεροι του 3 % θα πρέπει ο δείκτης αύξησης του παραγωγικού δυναμικού της κοινοτικής οικονομίας να κινηθεί με ιδιαίτερα υψηλούς ρυθμούς. Η Κοινότητα θα πρέπει να χρησιμοποιήσει περισσότερο αποτελεσματικά τους πόρους της και να στρέψει μεγαλύτερο μέρος αυτών των πόρων σε παραγωγικές επενδύσεις ώστε να βελτιωθεί η βιομηχανική της βάση και η ανταγωνιστικότητά της. Αυτό πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα της μεσοπρόθεσμης οικονομικής πολιτικής. Με την επίτευξη αυτού του στόχου θα καταστεί δυνατή η μείωση της ανεργίας σε πιο αποδεκτά επίπεδα και παράλληλα θα επιταχυνθεί, αφενός, η διαδικασία υλοποίησης της ΟΝΕ και, αφετέρου, ο ρυθμός οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης. Απαιτείται συνεπώς να αναληφθεί ισχυρότερη δέσμευση στα δύο ακόλουθα θέματα:

— να τονωθεί ο δυναμισμός της κοινοτικής οικονομίας μέσω της εξάλειψης των διαρθρωτικού χαρακτήρα εμποδίων τα οποία λειτουργούν ανασταλτικά στον ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας κεφαλαίου και εργασίας,

— να πραγματοποιηθούν επαρκείς επενδύσεις, το οποίο σημαίνει αύξηση του ποσοστού επενδύσεων στην Κοινότητα.

i) Για να επιτευχθούν οι δύο αυτοί στόχοι, είναι απαραίτητο να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη παροχή κινήτρων, το οποίο σημαίνει ότι θα πρέπει να συνεχιστεί η εφαρμογή πολιτικών που αφορούν την προσφορά. Έτσι, έχει ιδιαίτερη σημασία τόσο για την Κοινότητα στο σύνολό της όσο και για κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά, να αναληφθεί ισχυρότερη δέσμευση για λήψη διαρθρωτικών μέτρων που θα αποσκοπούν στη βελτίωση της προσφοράς. Τέτοιου είδους μέτρα είναι απαραίτητα, κυρίως, για την ολοκλήρωση του προγράμματος ενιαίας αγοράς, η εφαρμογή του οποίου θα συντελέσει στο να εκτίθενται ολοένα και περισσότερο στη μεταβαλλόμενη οικονομική συγκυρία, τα πολυάριθμα διαρθρωτικά προβλήματα που συνεχίζουν να υφίστανται και τα οποία προκαλούν ιδιαίτερα επαχθείς οικονομικές επιπτώσεις σε όρους κακής κατανομής των πόρων, υψηλότερης ανεργίας και πληθωρισμού ενώ παράλληλα δεν καθιστούν δυνατή την πραγματοποίηση των κατάλληλων προσαρμογών.

Σε μια περίοδο κατά την οποία η δημοσιονομική και νομισματική πολιτική υφίστανται σοβαρούς περιορισμούς λόγω των υφιστάμενων ανισορροπιών, πρέπει οπωσδήποτε να χρησιμοποιηθεί πλήρως το αναπτυξιακό δυναμικό μέσω της εξάλειψης των διαρθρωτικών προβλημάτων και μέσω των αυξημένων επενδύσεων στο ανθρώπινο δυναμικό της Κοινότητας.

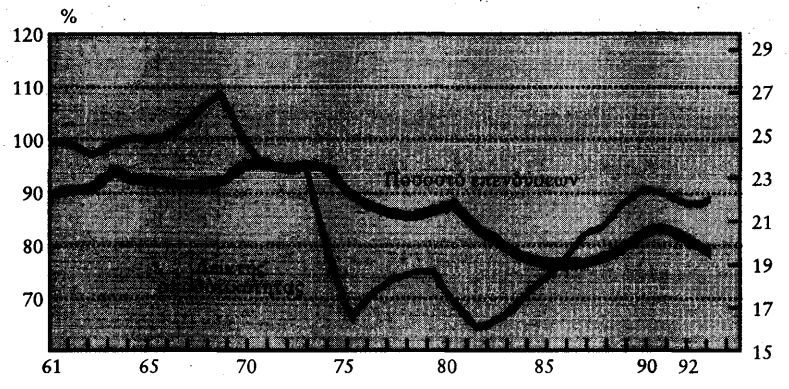
Τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα με τα οποία θα αυξηθεί η ευελιξία των οικονομιών τους. Δεδομένου ότι στην περίοδο της πλήρους λειτουργίας της ΟΝΕ δεν θα υφίστανται προσαρμογές των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών, η ευελιξία αυτή θα είναι απαραίτητη προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι οι οικονομίες των κρατών μελών θα μπορούν να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες χωρίς αύξηση της ανεργίας. Ταυτόχρονα, η Κοινότητα θα πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της στον τομέα του ανταγωνισμού, καθώς και για τη βελτίωση των διαρθρώσεων, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας και της ανάπτυξης, την άρση των εμποδίων στις εμπορικές συναλλαγές και, κυρίως, την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

ii) Δεδομένου του σημερινού βαθμού έντασης του κεφαλαίου και του γενικώς αποδεκτού στην παρούσα φάση δείκτη κεφαλαίου/εκροών, συνάγεται το συμπέρασμα ότι το ποσοστό επενδύσεων θα πρέπει να σημειώσει σημαντική άνοδο. Για να σταθεροποιηθούν οι ετήσιοι αναπτυξιακοί ρυθμοί στο επίπεδο του 3,5 %, τότε,το ποσοστό επενδύσεων θα πρέπει από το σημερινό επίπεδο, το οποίο αντιπροσωπεύει λιγότερο από 20 % του ΑΕΠ να ανέλθει σε περίπου 23-24 %. Για να επιτευχθεί η ουσιαστική αυτή άνοδος απαιτείται η παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος, η οποία άλλωστε θα εξαρτηθεί και από την ευνοϊκή εξέλιξη διάφορων πολυάριθμων παραγόντων. Ιδιαίτερα, θα πρέπει να αυξηθεί και να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα η αποδοτικότητα των επενδύσεων. Κατάλληλα επίσης θα πρέπει να εξελιχθεί η αύξηση της ζήτησης καθώς και η σύνθεσή της· ταυτοχρόνως, θα πρέπει να αρχίσει η προοδευτική στροφή των πόρων προς την αποταμίευση.

Διάγραμμα 13

Αποδοτικότητα παγίου κεφαλαίου και ποσοστό επενδύσεων στο ΑΕΠ.ΕΚ. 1961-1992

(αριστερή κλίμακα: δείκτης αποδοτικότητας 1961-1973 = 100)
(δεξιά κλίμακα: ποσοστό επενδύσεων στο ΑΕΠ. σε %)

Αν και η έντονη επιδείνωση που σημείωσε η αποδοτικότητα του κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1970 (διάγραμμα 13) εξουδετερώθηκε εν μέρει κατά τη δεκαετία του 80, ωστόσο, απομένει να σημειωθεί κάποια περαιτέρω πρόοδος. Πράγματι, είναι πιθανό να απαιτηθεί αύξηση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου σε επίπεδα ακόμη υψηλότερα των ετών 1960, δεδομένου ότι τα πραγματικά επιτόκια κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα και μεσοπρόθεσμα δεν αναμένεται σημαντική μείωσή τους, τουλάχιστον αν ληφθεί υπόψη η ζήτηση αποταμιευτικών πόρων από τον υπόλοιπο κόσμο (Χώρες Ανατολικής Ευρώπης, ΑΧ, κ.λπ.).

Πίνακας 3

Αποταμίευση και επένδυση ορισμένων ετών
Κοινότητα (εκτός πρώην ΛΔΓ), ποσοστά του ΑΕΠ

	1961-1973	1981	1986	1989	1992
Αποταμίευση νοικοκυριών (1)	10,0	12,0	10,3	8,6	9,8
Αποταμίευση επιχειρήσεων (2)	11,0	9,0	11,2	12,0	11,2
Ιδιωτική αποταμίευση (3=1+2)	21,0	21,0	21,5	20,6	21,0
Αποταμίευση του δημοσίου (4)	4,0	–1,0	–0,8	0,8	–1,7
Εθνική αποταμίευση (5=3+4)	25,0	20,0	20,7	21,4	19,3
Τρέχον υπόλοιπο (6)	0,4	–0,6	1,3	–0,1	–0,5
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου (7)	23,2	20,9	19,0	20,7	19,6
Μεταβολές των αποθεμάτων (8)	1,4	–0,3	0,4	0,8	0,2
Ακαθάριστες επενδύσεις (9) (7+8) = (5–6) = (9)	24,6	20,6	19,4	21,5	19,8

Από την κτηθείσα εμπειρία κατά τη δεκαετία του 1980 προκύπτει ότι ο αποτελεσματικότερος τρόπος για να εξασφαλισθεί η απαιτούμενη αύξηση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου είναι η εκ νέου εφαρμογή, για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, μιας πολιτικής συγκρατημένων αυξήσεων των πραγματικών κατά κεφαλήν μισθών σε σχέση με την παραγωγικότητα της εργασίας. Πράγματι, αυτή ήταν η μισθολογική πολιτική που ακολουθήθηκε μεταξύ 1981—1989 στα περισσότερα κράτη μέλη. Στην Κοινότητα, το πραγματικό κόστος εργασίας ανά μισθωτό αυξήθηκε κατά μέσο όρο ελαφρώς λιγότερο από το ήμισυ της αύξησης της παραγωγικότητας κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου.

Μια παρεμφερής ευνοϊκή εξέλιξη κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 90 θα παράσχει τη δυνατότητα να επιτευχθεί το απαιτούμενο επίπεδο αποδοτικότητας. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει οι διαδικασίες καθορισμού των μισθών να συμβάλλουν περισσότερο, έστω και μέσω συμπληρωματικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στις απαραίτητες μισθολογικές εξελίξεις. Οι συγκρατημένες αυτές μισθολογικές αυξήσεις θα επηρεάσουν ωστόσο ευνοϊκά την επέκταση και τη σύνθεση της ζήτησης, στοιχεία απαραίτητα για τη διατήρηση θετικών προοπτικών όσον αφορά την αποδοτικό-

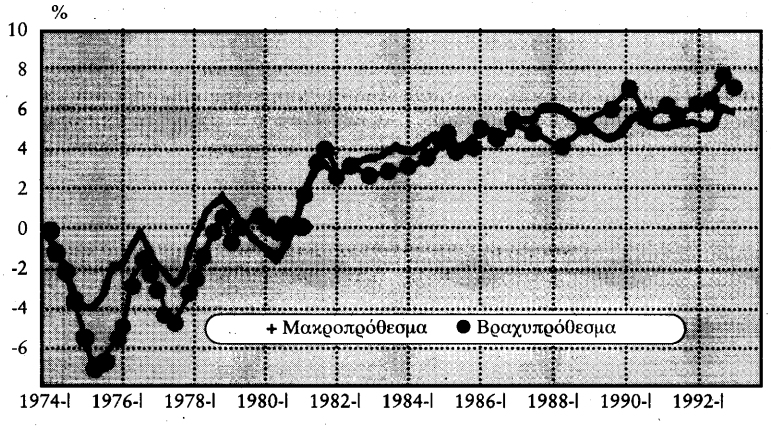
τητα. Δεδομένου ότι οι υψηλότερες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις αυξάνουν την παραγωγικότητα της εργασίας, αναμένεται ότι θα καταστεί συνεπώς δυνατή και η αύξηση και των πραγματικών μισθών, διαδικασία η οποία ελπίζεται ότι μπορεί να αποτελέσει την έναρξη μιας θετικής μεταστροφής.

Η απαραίτητη όμως αύξηση του ποσοστού επενδύσεων πρέπει επίσης να συνοδευτεί από ανάλογη αύξηση της εθνικής αποταμίευσης. Πράγματι, λαμβανομένης υπόψη της σημερινής κατάστασης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Κοινότητας και της ανάγκης να μεταβληθεί εκ νέου η Κοινότητα σε καθαρό εξαγωγέα κεφαλαίων, θέση που ταιριάζει περισσότερο σε μία ιδιαίτερα αναπτυγμένη οικονομία, η εθνική αποταμίευση πρέπει να σημειώσει ακόμη υψηλότερη αύξηση. Για μακρά χρονική περίοδο το επίπεδο της ιδιωτικής αποταμίευσης παρέμεινε ιδιαίτερα στάσιμο, ενώ παράλληλα η αποταμίευση του δημοσίου σημείωσε έντονη επιδείνωση λόγω της διόγκωσης του δημόσιου χρέους και των υψηλότερων πραγματικών επιτοκίων (βλέπε πίνακα 3 και διάγραμμα 14). Κάτω από αυτές τις συνθήκες θεωρείται ότι για να αυξηθεί η εθνική αποταμίευση απαιτείται, πρωτίστως, να μειωθούν δραστικά τα ελλείμματα του δημοσίου. Παράλληλα, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί και η ιδιωτική αποταμίευση, ιδιαίτερα εκείνη των επιχειρήσεων.

Διάγραμμα 14

Επιτόκια Κοινότητας: πραγμ. βραχύ — και μακρο — πρόθεσμα

(Τριμηνιαία στοιχεία: επιτόκια μείον τρέχον πληθωρισμός)

V. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

Οι μακροοικονομικές πολιτικές πρέπει να προσανατολίζονται στην αντιμετώπιση των βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων καταστάσεων που περιεγράφησαν στα δύο προηγούμενα τμήματα, και πρέπει να εφαρμόζονται λαμβάνοντας υπόψη την ήδη αναφερθείσα ανάγκη αύξησης της αξιοπιστίας. Η προσπάθεια αυτή είναι δυνατόν να διευκολυνθεί σε μεγάλο βαθμό μέσω του καλύτερου συντονισμού των εθνικών οικονομικών πολιτικών.

Η σημαντικότερη συμβολή της μακροοικονομικής πολιτικής στις προοπτικές ανάκαμψης είναι η δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων οι οποίες θα επιτρέψουν την ταχεία και σε υγιή βάση μείωση των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων. Αυτό απαιτεί ουσιαστικά τη μείωση των τυχόν συνεχιζόμενων πληθωριστικών πιέσεων μισθολογικών καθώς και τη συγκράτηση των μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Οι διαπραγματεύσεις και συμφωνίες μεταξύ των κοινωνικών εταίρων θα μπορούσαν να έχουν θετικά αποτέλεσματα, όπου αυτό είναι δυνατόν, μέσω της ενθάρρυνσης χαμηλότερων αυξήσεων των ονομαστικών αμοιβών με θετικές επιπτώσεις επί των πληθωριστικών προσδοκιών. Οι αποφασιστικές και αξιόπιστες προσπάθειες στα περισσότερα κράτη μέλη σχετικά με τη σταθεροποίηση των δημοσίων οικονομικών τους σε μεσοπρόθεσμη βάση θα διευκολύνει τη νομισματική πολιτική μέσω παρόμοιας μείωσης των πληθωριστικών προσδοκιών. Τα θεσμικά μέτρα, όπως η προσαρμογή των υφιστάμενων δημοσιονομικών διαδικασιών και η χορήγηση πλήρους ανεξαρτησίας στις κεντρικές τράπεζες στο πλαίσιο της ΟΝΕ θα μπορούσαν επίσης να παράγουν σημαντικά αποτελέσματα προς την κατεύθυνση αυτή. Επί του παρόντος, η Ισπανία δίνει το παράδειγμα της πορείας που πρέπει να ακολουθηθεί σ' αυτόν τον τομέα.

V.1. Νομισματική πολιτική

Δεδομένης της δέσμευσης στα πλαίσια του ΜΣΙ και ότι — γενικότερα — τα γερμανικά επιτόκια συνεχίζουν να καθορίζουν το ανώτατο ύψος των επιτοκίων εντός του συστήματος, η μείωση των πληθωριστικών πιέσεων στη Γερμανία θα μπορούσε να αποτελέσει μία σημαντική ευκαιρία

γενικότερης μείωσης των επιτοκίων, ενώ η πρόοδος σε άλλες χώρες θα εξαρτηθεί επίσης από τις ενέργειες για τη μείωση των θετικών διαφορικών επιτοκίων.

Το Σεπτέμβριο 1992, η Bundesbank έλαβε την ευκαιρία με την ανατίμηση του γερμανικού μάρκου να προβεί σε μέτριου μεγέθους μειώσεις στο επίσημο προεξοφλητικό της επιτόκιο καθώς και στο επιτόκιο Lombard όπως επίσης και στο επιτόκιο για τις συμφωνίες επαναγοράς χρεωγράφων. Την ενέργεια αυτή ακολούθησαν προσφάτως περαιτέρω περικοπές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων καθώς και μία έντονη μείωση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων λόγω των συνθηκών της αγοράς (βλέπε, διαγράμματα 8 και 9). Το γεγονός αυτό επιβεβαίωσε ότι οι μειώσεις των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων βασίστηκαν σε ουσιαστικά κριτήρια και δεν προκάλεσαν προσδοκίες υψηλότερου πληθωρισμού μακροχρόνια. Ωστόσο, οι περισσότεροι από τους εταίρους της Γερμανίας στο ΜΣΙ δεν ήταν σε θέση, προς το παρόν, να ακολουθήσουν πλήρως με παρόμοιες μειώσεις λόγω της ανάγκης αυξημένης προσοχής όσον αφορά τις επιπτώσεις επί των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η δυνατότητα περαιτέρω μειώσεων των γερμανικών επιτοκίων (ιδιαίτερα των βραχυπρόθεσμων) εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επιτυχία της αντιπληθωριστικής στρατηγικής των αρχών. Ένας ορισμένος αριθμός παραγόντων αναμένεται να συμβάλλουν στην αποπληθωριστική διαδικασία στη Γερμανία κατά το 1993. Η ανατίμηση του γερμανικού μάρκου εντός του ΜΣΙ καθώς και η γενικότερη επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης, τόσο στη Γερμανία όσο και στις άλλες χώρες, ασκούν πτωτική πίεση επί των τιμών. Οι μέτριες αυξήσεις του επιπέδου των αμοιβών καθώς και η επιβράδυνση της αύξησης προσφοράς χρήματος αναμένεται να δημιουργήσουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τη μείωση των επιτοκίων. Πλήν όμως πρέπει να σημειωθεί μεγαλύτερη πρόοδος δεδομένου ότι οι παρόντες ρυθμοί αύξησης του ονομαστικού μοναδιαίου κόστος εργασίας καθώς και της προσφοράς χρήματος δεν θεωρούνται ότι συμβαδίζουν με το στόχο της σταθερότητας των τιμών. Ομοίως, το σημερινό υψηλό επίπεδο δημοσιονομικών ελλειμμάτων συνεχίζει να τροφοδοτεί τον πληθωρισμό. Από την άλλη πλευρά όμως υπάρχουν ενδείξεις εντονότερης επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης στη Γερμανία με ένα όλο και μεγαλύτερο αριθμό δεικτών να συνηγορούν υπέρ της απόψεως αυτής — πτώση της βιομηχανικής παραγωγής, μείωση των παραγγελιών εξαγωγής, παύση λειτουργίας επιχειρήσεων, διαδοχικά τριμηνιαία δυσμενή στατιστικά στοιχεία όσον αφορά την ανάπτυξη, κ.λπ.

Εάν υλοποιηθούν οι προβλέψεις της επιτροπής για τη στασιμότητα της παραγωγής στη Γερμανία το 1993 θα αυξηθούν προφανώς οι αποπληθωριστικές πιέσεις και κατά συνέπεια οι δυνατότητες μείωσης των επιτοκίων. Ωστόσο, είναι δυνατόν να να αυξηθούν επίσης οι ήδη έντονες πιέσεις επί των δημοσίων οικονομικών μέσω της επίπτωσης στους αυτόματους σταθεροποιητές. Εάν οι πιέσεις αυτές δεν τεθούν επαρκώς υπό έλεγχο θα περιόριζαν τις δυνατότητες χαλάρωσης της νομισματικής πολιτικής. Το «σύμφωνο αλληλεγγύης» που βρίσκεται υπό συζήτηση θα αποτελέσει μια ευπρόσδεκτη εξέλιξη. Το σύμφωνο αυτό, εφόσον περιλαμβάνει τη συγκράτηση του επιπέδου των μισθών για μία μακροχρόνια περίοδο καθώς και ένα πρόγραμμα μεσοπρόθεσμης αξιόπιστης δημοσιονομικής σταθεροποίησης, θα επιδράσει ανασταλτικά επί των πληθωριστικών προσδοκιών και θα επιτρέψει την απαραίτητη ουσιαστική μείωση των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων. Με την επανεξέταση των προσδοκιών αυτών, θα είναι δυνατή και η περαιτέρω μείωση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

Άλλα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν διαφορετικές καταστάσεις. Στις χώρες εκείνες των οποίων τα νομίσματα δεν υποτιμήθηκαν κατά τη διάρκεια της συναλλαγματικής κρίσης, ο πληθωρισμός δεν αποτελεί πηγή ανησυχίας και, σε κάθε περίπτωση, οι χαμηλότερες τιμές εισαγωγής θα μειώσουν περαιτέρω τις πληθωριστικές πιέσεις. Ορισμένες από τις χώρες αυτές (Γαλλία και Δανία), ωστόσο, συνεχίζουν να έχουν θετικά διαφορικά επιτόκια σε σχέση με το γερμανικό μάρκο. Οι χώρες αυτές θα πρέπει να διατηρήσουν τη μεσοπρόθεσμη πορεία τους και να προσπαθήσουν να βελτιώσουν περαιτέρω την αξιοπιστία των πολιτικών τους καθιστώντας με τον τρόπο αυτό εφικτή τη μείωση των διαφορικών επιτοκίων απέναντι στο γερμανικό μάρκο. Η εφαρμογή πάντως μίας λιγότερο αυστηρής νομισματικής πολιτικής στα κράτη αυτά θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις στη Γερμανία.

Μια δεύτερη ομάδα χωρών αποτελείται από τα κράτη μέλη εκείνα των οποίων τα νομίσματα υποτιμήθηκαν εντός του ΜΣΙ (Ιρλανδία, Ισπανία και Πορτογαλία). Η νομισματική κατάσταση στην Ισπανία και την Πορτογαλία θα εξαρτηθεί ουσιαστικά από ικανότητα των κυβερνήσεων να βελτιώσουν σημαντικά τη σταθεροποίηση των οικονομιών τους και με τον τρόπο αυτό να μειώσουν τις ακόμα μεγάλες διαφορές επιτοκίων απέναντι στο γερμανικό μάρκο. Στην Ιρλανδία, θα πρέπει να συνεχιστεί η σταθεροποιητική πολιτική των τελευταίων ετών. Υπάρχει τέλος μία ομάδα χωρών των οποίων το νόμισμα βρίσκεται εκτός του ΜΣΙ (Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ελλάδα), οι οποίες έχουν σχετικά μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας στον καθορισμό των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων. Η ελευθερία αυτή, ωστόσο, περιορίζεται από τον κίνδυνο πληθωρισμού, ο οποίος, δεδομένου του ύψους των υποτιμήσεων που έχουν ήδη λάβει χώρα, είναι σημαντικός. Στις δύο αυτές τελευταίες ομάδες χωρών οι πολιτικές συγκράτησης του επιπέδου των αμοιβών θα παίξουν σημαντικό ρόλο επειδή πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι πρόσφατες υποτιμήσεις δεν θα οδηγήσουν σε ταχύτερο ρυθμό πληθωρισμού και ότι η πρόοδος προς την ονομαστική σύγκλιση θα επαναληφθεί το ταχύτερο δυνατό στις περιπτώσεις εκείνες όπου είναι αναπόφευκτη κάποια επιβράδυνση.

V.2. Δημοσιονομική πολιτική

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η μη ικανοποιητική δημοσιονομική κατάσταση δυσκολεύει την άσκηση νομισματικής πολιτικής σε πολλά κράτη μέλη. Το δημοσιονομικό έλλειμμα της Κοινότητας έχει φθάσει σε επίπεδο ρεκόρ, και υπερβαίνει εκείνο που είχε σημειωθεί στις αρχές της δεκαετίας του 80. Επιπλέον, το βάρος της άσκησης πολιτικής είναι ακόμα μεγαλύτερο δεδομένου ότι η αναλογία χρέους/ΑΕΠ έχει αυξηθεί σημαντικά και τα πραγματικά επιτόκια είναι πολύ υψηλότερα απ' ό,τι στις δεκαετίες του 60 και 70. Η σημερινή μη ικανοποιητική κατάσταση των δημοσίων οικονομικών σε πολλά κράτη μέλη έχει επίσης περιορίσει σε μεγάλο βαθμό τα περιθώρια δημοσιονομικών ελιγμών στην παρούσα δυσμενή οικονομική κατάσταση.

Βασική προτεραιότητα σε πολλά κράτη μέλη παραμένει η μεσοπρόθεσμη σταθεροποίηση των δημοσίων οικονομικών τους. Τα συνεχιζόμενα υψηλά επίπεδα δημοσιονομικών ελλειμμάτων αποτελούν καθεαυτά βασική αιτία των σημερινών οικονομικών δυσκολιών καθώς και της πρόσφατης αναταραχής των συναλλαγματικών αγορών. Συμβάλλουν στη διατήρηση των υψηλών μακροπρόθεσμων επιτοκίων, εμποδίζουν τις ιδιωτικές επενδύσεις και τροφοδοτούν τις πληθωριστικές προσδοκίες.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, καθίσταται όλο και περισσότερο απαραίτητος ο προσανατολισμός των δημοσίων δαπανών σε τομείς στους οποίους είναι δυνατόν να επηρεάσουν περισσότερο τις αναπτυξιακές προοπτικές. Ο στόχος αυτός απαιτεί τη διοχέτευση των δαπανών σε εκείνους τους τομείς, η ανάπτυξη των οποίων (επενδύσεις σε έργα υποδομής, προστασία του περιβάλλοντος, έρευνα και ανάπτυξη, κατάρτιση, κ.λπ.), είναι ζωτικής σημασίας για τις μεσοπρόθεσμες επιδόσεις των οικονομιών.

Η ετερογενής δημοσιονομική κατάσταση μεταξύ των κρατών μελών απαιτεί επίσης μία διαφοροποιημένη προσέγγιση. Σε πολλά κράτη μέλη, κυρίως στην Ιταλία και την Ελλάδα, η οποιαδήποτε δημοσιονομική επέκταση θα έχει κατά πάσα πιθανότητα ως άμεση επίπτωση την απότομη αύξηση των επιτοκίων και κατά συνέπεια και της εξυπηρέτησης του χρέους, νέες εντάσεις στις συναλλαγματικές αγορές και αυξημένες πληθωριστικές πιέσεις, μάλλον, παρά μια αύξηση της παραγωγής. Στα κράτη μέλη αυτά δεν υπάρχει άρα άλλη εναλλακτική λύση από τη συνέχιση των υφιστάμενων σταθεροποιητικών προσπαθειών, που σε πολλές περιπτώσεις εμφανίζουν ήδη θετικά σημεία προόδου. Στις λίγες εκείνες χώρες που αντιμετωπίζουν λιγότερο πιεστικά προβλήματα, θα μπορούσαν να συνεχίσουν να λειτουργούν οι «αυτόματοι σταθεροποιητές», ιδιαίτερα όσον αφορά τα έσοδα.

Σε όλες τις περιπτώσεις, πάντως, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αποφυγή υπονόμευσης της αξιοπιστίας της πολιτικής. Τα υπάρχοντα προγράμματα σύγκλισης θα πρέπει να αναθεωρηθούν για να λάβουν υπόψη την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης και, στις χώρες όπου η κατάσταση των δημοσίων οικονομικών είναι περισσότερο ανησυχητική, είναι απαραίτητος ο έγκαιρος εντοπισμός των τυχόν παρεκκλίσεων από τα προγράμματα σύγκλισης και η λήψη και έγκαιρη επιβολή των απαραίτητων διορθωτικών μέτρων.

V.3. Διαρθρωτικές πολιτικές

V.3.1. Συνεχιζόμενη ανάγκη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε εθνικό επίπεδο

Τα κράτη μέλη πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειες προσαρμογών που έχουν ήδη αναλάβει. Οι προσπάθειες αυτές συμπληρώνουν πρωτοβουλίες που έχουν ληφθεί σε κοινοτική κλίμακα, ιδιαίτερα σε σχέση με την ολοκλήρωση της Ενιαίας Αγοράς. Από τη φύση τους, τα οφέλη των μέτρων διαρθρωτικής προσαρμογής τείνουν να γίνονται αισθητά μόνο σε μεσοπρόθεσμη βάση. Αυτό όμως δεν πρέπει να αποτελέσει αιτία για την καθυστέρηση της εφαρμογής τους. Το γεγονός ότι τέτοιου είδους μέτρα πρόκειται να τεθούν σε ισχύ συμβάλλει στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας η οποία παράγει βραχυπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα.

Πολλά διαρθρωτικά μέτρα θα πρέπει ακόμη να ληφθούν σε εθνικό επίπεδο. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να παράσχουν στους οικονομικούς φορείς αποδείξεις σχετικά με την απόφασή τους να αλλάξουν τρόπο αντιμετώπισης με την εφαρμογή ενός ουσιαστικού προγράμματος στον εν λόγω τομέα. Η ανάγκη ανάληψης τέτοιου είδους ενεργειών γίνεται όλο και περισσότερο αισθητή καθώς τίθεται σε ισχύ η ενιαία αγορά και η μεγαλύτερη έκθεση στον ανταγωνισμό υπογραμμίζει τα πολλά βασικά διαρθρωτικά προβλήματα. Συνεχίζει να υπάρχει έλλειψη ανταγωνισμού σε σημαντικούς τομείς όπως είναι οι αγορές ενέργειας, επικοινωνιών και μεταφορών. Η κατάσταση αυτή ευνοείται από τη διατήρηση των εμποδίων πρόσβασης στην αγορά. Η εμμονή των συνεχιζόμενων υψηλών επιπέδων κρατικών ενισχύσεων συμβάλλει επίσης στη στρέβλωση του ανταγωνισμού και εμποδίζει τις οποιεσδήποτε αλλαγές. Το σύνολο των κρατικών ενισχύσεων στην Κοινότητα μεταξύ 1988—1990 έφθασε κατά μέσο όρο σε 890 δις Ecu κατ' έτος (περίπου 2 % του κοινοτικού ΑΕΠ), με το ήμισυ σχεδόν του ποσού αυτού (36 δις Ecu) να αφορά αποκλειστικά τον κλάδο της μεταποίησης. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, υπάρχει ανάγκη μείωσης των εν λόγω επιπέδων ενισχύσεων.

Είναι απαραίτητη επίσης η εξέταση της αναγκαιότητας κυβερνητικής παρέμβασης, του επακόλουθου κόστους, καθώς και των εναλλακτικών λύσεων. Πρέπει να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα στο δημόσιο τομέα, μέσω του μεγαλύτερου ανταγωνισμού με τον ιδιωτικό τομέα όπου αυτό είναι

απαραίτητο. Το υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας, που αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της κοινοτικής ταυτότητας, πρέπει να διατηρηθεί. Μεταξύ των άλλων πρέπει να αυξηθεί η προστασία του περιβάλλοντος. Υπάρχει μεγάλη δυνατότητα απλοποίησης των διαδικασιών και μείωσης των διοικητικών δαπανών που απορρέουν από ορισμένους κανονισμούς χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο οι δύο αυτοί στόχοι. Αυτό αφορά ιδιαίτερα τις μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις (ΜΜΕ), οι οποίες λόγω του περιορισμένου μεγέθους τους καθώς και των πόρων τους είναι ιδιαίτερα ευάλωτες από περιττές και υπέρ το δέον πολύπλοκες διαδικασίες. Για να υπάρξει πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στις ΜΜΕ, είναι απαραίτητο η ανάπτυξή τους να μην παρεμποδίζεται από τέτοιου είδους περιορισμούς. Ο κρατικός ρόλος για την παροχή υποδομής και στέγασης είναι απαραίτητο να επανεξεταστεί με σκοπό την κατάργηση των σημερινών διαρθρωτικών εμποδίων ανάπτυξης.

Ωστόσο, η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων καθίσταται ιδιαίτερα επιτακτική όσον αφορά τις αγορές εργασίας. Κάποια πρόοδος σημειώθηκε προς την κατεύθυνση αυτή στο τελευταίο ήμισυ της δεκαετίας του 80. Ωστόσο, όμως, τα συνεχιζόμενα υψηλά επίπεδα ανεργίας, οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού καθώς και η αναζωπύρωση του πληθωρισμού λόγω μισθών κατά τα τέλη της δεκαετίας αυτής δείχνουν σαφώς ότι η πρόοδος ήταν ανεπαρκής. Πρέπει να αναληφθούν μεγαλύτερες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί ότι η οικονομική ανάκαμψη θα έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση των θέσεων απασχόλησης και δεν θα είναι απλώς μία επανάληψη των προηγούμενων καταστάσεων πληθωριστικών αυξήσεων των μισθών που ακολουθούνται από περιοριστικές μακροοικονομικές πολιτικές.

Επιπλέον, απαιτούνται συγκεκριμένες ενέργειες όσον αφορά την ανεργία, οι αιτίες της οποίας είναι πολύπλοκες και κάθε άλλο παρά επιφανειακές. Για να μειωθεί η ανεργία θα πρέπει να υπάρχει όχι απλώς οικονομική ανάκαμψη — όσο σημαντική και αν είναι αυτή — αλλά να αναληφθούν διαρθρωτικές ενέργειες, συμπεριλαμβανόμενων ειδικών μέτρων υπέρ των ομάδων εκείνων που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες, όπως τα νέα άτομα, οι γυναίκες και οι άνεργοι μακράς διάρκειας, συμπεριλαμβανόμενων και των ενεργειών για τη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο.

Υπάρχουν πολλοί τομείς στους οποίους επείγει η ανάληψη ειδικών μέτρων. Η έλλειψη ειδικοτήτων καθώς και η απουσία ορθής αντιστοιχίας μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων ειδικοτήτων είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες. Οι πρωτοβουλίες τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο είναι απαραίτητες για τη βελτίωση των συστημάτων κατάρτισης. Απαραίτητα είναι επίσης τα μέτρα για τη βελτίωση της γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζόμενων. Εκτός αυτού, σε πολλές περιπτώσεις ίσως χρειαστεί η τροποποίηση των διαδικασιών καθορισμού των αμοιβών αυτών ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις μακροοικονομικές συνθήκες και την ύπαρξη μεγάλου αριθμού ανέργων.

V.3.2. Διαρθρωτικές προσαρμογές σε κοινοτικό επίπεδο

Το 1992 σημειώθηκαν αντικρουόμενα αποτελέσματα σε κοινοτική κλίμακα όσον αφορά την άρση των διαρθρωτικών δυσκολιών. Από τη μία πλευρά, η περαιτέρω πρόοδος προς την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και η συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο αποτελούν επιτεύγματα τα οποία θα επιφέρουν σημαντικά οικονομικά οφέλη στο μέλλον. Από την άλλη πλευρά, η καθυστέρηση καθώς και οι δυσκολίες για τη γεφύρωση του κενού που χωρίζει τα κυριότερα συμβαλλόμενα μέρη του Γύρου της Ουρουγουάης στα πλαίσια της ΓΣΔΕ (GATT) αποτελούν ήδη μια χαμένη ευκαιρία με σοβαρό κόστος.

Το πρόγραμμα της ενιαίας αγοράς αποτελεί κεντρικό άξονα της κοινοτικής οικονομικής στρατηγικής και παρείχε τόσο την αναγκαία ώθηση όσο και τη λογική πάνω στην οποία στηρίχθηκε η ΟΝΕ. Δεν νοείται ΟΝΕ χωρίς την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων, εργατικού δυναμικού, αγαθών και υπηρεσιών που προβλέπει η ενιαία αγορά. Η Κοινότητα έθεσε άρα η ίδια το στόχο για τα επόμενα χρόνια, όχι μόνο της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς αλλά και, πιο σημαντικό, της λειτουργίας της.

Βάσει της Λευκής Βίβλου του 1985, το οικονομικό περιβάλλον των κοινοτικών επιχειρήσεων άλλαξε ουσιαστικά προς την κατεύθυνση του ανοίγματος των εθνικών αγορών: ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου, μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης, άνοιγμα των αγορών δημοσίων συμβάσεων και κατάργηση των συνοριακών ελέγχων. Η εφαρμογή νέων συστημάτων έμμεσης φορολογίας, ιδιαίτερα, άνοιξε το δρόμο για σημαντικές περικοπές στο κόστος των επιχειρήσεων που ασχολούνται με το ενδοκοινοτικό εμπόριο μέσω της άρσης όλων των φορολογικών διατυπώσεων που συνδέονται με τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων. Οι εξελίξεις αυτές

οδήγησαν σε μία σημαντική αναδιάρθρωση των κοινοτικών επιχειρήσεων, προσπάθεια η οποία πρέπει να υποστηριχθεί σε κοινοτική κλίμακα με τη θέση στη διάθεση των επιχειρήσεων και των μεμονωμένων ατόμων ενός νομικού πλαισίου συνεργασίας.

Αρχικά, οι κανόνες που έχουν θεσπιστεί πρέπει να υλοποιηθούν. Η αποτελεσματική και δίκαιη εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας πρέπει να αποτελέσει απόλυτη προτεραιότητα. Η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο το Δεκέμβριο 1992 μια σαφή στρατηγική για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς που βασίζεται στην παροχή πληροφοριών, στη διαφάνεια της κοινοτικής νομοθεσίας και τη συνεργασία μεταξύ εθνικών διοικήσεων. Αυτό δεν αποτελεί αποκλειστική κοινοτική αρμοδιότητα· τα κράτη μέλη πρέπει να συμμετάσχουν στις προσπάθειες αυτές επί τη βάσει μόνιμης συνεργασίας.

Κατά δεύτερο λόγο, πρέπει να εξασφαλιστεί η τεχνική συμμόρφωση των προϊόντων και διαδικασιών ούτως ώστε να διευκολυνθούν οι ανταλλαγές και να ενισχυθούν οι επενδύσεις. Βάσει των συμπερασμάτων του Συμβουλίου για την Πράσινη Βίβλο του 1991 περί Ευρωπαϊκής Τυποποίησης η Κοινότητα προσπάθησε να ενισχύσει τις διαδικασίες και να διευρύνει το ρόλο της τυποποίησης στην κοινοτική νομοθεσία.

Οι επιχειρήσεις καθώς και τα μεμονωμένα άτομα πρέπει να κάνουν την καλύτερη δυνατή χρήση των ευκαιριών που προσφέρονται απο την ενιαία αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, η αναπτυξιακή πρωτοβουλία που λήφθηκε κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Εδιμβούργου δεν μπορεί να διαχωριστεί από το οικονομικό πλαίσιο καθώς και το περιβάλλον στο οποίο δρα η Κοινότητα. Πράγματι, μόνο σε μία πραγματικά εσωτερική αγορά θα μπορέσουν οι επιχειρήσεις να επωφεληθούν των πλεονεκτημάτων της αναπτυξιακής πρωτοβουλίας και να συμβάλουν με τον τρόπο αυτό στην αντιστροφή των αρνητικών τάσεων οι οποίες αναπτύχθηκαν προσφάτως.

Η εφαρμογή της συμφωνίας του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), παρά την πρόσφατη απόρριψή της στο ελβετικό δημοψήφισμα θα ενισχύσει περαιτέρω τους ιδιαίτερα στενούς εμπορικούς δεσμούς μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών της ΕΖΕΣ. Η διάταξη στη συμφωνία περί της αποδοχής της πλειοψηφίας των μέτρων της ενιαίας αγοράς εκ μέρους των χωρών αυτών θα διευκολύνει περαιτέρω το εμπόριο και τον ανταγωνισμό μεταξύ Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ΕΖΕΣ και θα αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη. Η συμφωνία θα διευκολύνει επίσης τη σαφή πρόθεση των χωρών αυτών να καταστούν πλήρη μέλη της Κοινότητας. Ομοίως, η σύναψη συμφωνιών συνεργασίας με αρκετές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης θα συμβάλει στη μεγαλύτερη ολοκλήρωση και την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Κοινότητας.

Δεν υπάρχει αμφιβολία σχετικά με τα οικονομικά οφέλη από την επιτυχία των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης. Ωστόσο, ενώ όλα τα μέλη συμφωνούν στο σημείο αυτό καθώς και για τους κινδύνους που θα είχε μία αποτυχία για την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, δεν προβλέπεται προς το παρόν κάποια οριστική ρύθμιση του θέματος αυτού. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα απογοητευτικό δεδομένου ότι οι διαφορές που χωρίζουν τα ενδιαφερόμενα μέρη, μετά από την πρόσφατη πρόοδο που σημειώθηκε, είναι πλέον πολύ μικρής σημασίας σε σύγκριση με τα συνολικά οφέλη που διακυβεύονται. Για το λόγο αυτό είναι επιτακτική ανάγκη να δείξουν τα ενδιαφερόμενα μέρη το απαιτούμενο πνεύμα κατανόησης και καλής θέλησης για την όσο το δυνατόν συντομότερη ρύθμιση των εκκρεμουσών διαφορών.

Οι σημερινές δυσκολίες μειώνουν τις επιλογές οικονομικής πολιτικής και θέτουν σε δοκιμασία την απόφαση να μην υιοθετηθούν βραχυπρόθεσμες λύσεις οι οποίες ως γνωστόν δημιουργούν σοβαρότερα προβλήματα σε μεσοπρόθεσμη βάση. Η σημαντικότερη συμβολή της Κοινότητας στο στάδιο αυτό θα είναι να βοηθήσει τα κράτη μέλη να διατηρήσουν την παρούσα πορεία τους. Η εφαρμογή της αναπτυξιακής πρωτοβουλίας του Εδιμβούργου θα βοηθήσει να ανακτήσουν την εμπιστοσύνη τους οι οικονομικοί φορείς και να βελτιωθούν με τον τρόπο αυτό οι αναπτυξιακές προοπτικές. Πλην όμως οι οικονομικές πολιτικές πρέπει σήμερα να είναι σαφώς προσανατολισμένες προς τη βελτίωση των δυνατοτήτων ανάπτυξης των οικονομιών της Κοινότητας βάσει των κατευθύνσεων που αναφέρονται στην παρούσα έκθεση.

Με το πνεύμα αυτό, το Συμβούλιο ενέκρινε την Ετήσια Οικονομική Έκθεση για το 1993, ελπίζοντας ότι η συζήτησή της από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινή γνώμη θα συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην επίτευξη του επιθυμητού στόχου.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ 1990-1994

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ, ΗΠΑ ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑ

α) ΑΕγχ.Π σε σταθερές τιμές (1)

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	3,4	1,9	1,0	1/2	1 3/4
DK	1,7	1,2	1,0	1 3/4	2 1/4
D	5,1	3,7	1,5	-1/2	1
D+	—	—	1,7	0	1 1/2
GR	-0,2	1,8	1,5	1 3/4	2
E	3,6	2,4	1,2	1	1 3/4
F	2,2	1,1	1,9	1	2
IRL	8,3	2,5	2,9	2 1/4	2 1/2
I	2,2	1,4	1,1	3/4	1 1/2
L	3,2	3,1	2,2	2	2 1/2
NL	3,9	2,2	1,3	3/4	1 1/4
P	4,4	1,9	1,7	1 1/4	2 1/2
UK	0,5	-2,2	-0,9	1 1/2	2 3/4
EC	2,8	1,4	1,1	3/4	1 3/4
EC+	—	—	1,1	3/4	1 3/4
USA	0,7	-1,3	2,0	2 1/2	2 3/4
JAP	5,2	4,4	1,5	1 1/2	2 1/2

β) Εσωτερική ζήτηση σε σταθερές τιμές

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	3,5	1,6	1,9	1/2	1 1/2
DK	-0,8	0,1	-0,4	2	2 1/4
D	4,9	3,1	1,3	-1/2	1/2
D+	—	—	2,2	0	1 1/4
GR	0,8	2,3	1,1	1 1/2	2 1/2
E	4,7	2,9	1,8	1/2	1 3/4
F	2,6	0,8	1,0	1	1 3/4
IRL	6,3	-0,7	-0,9	2 1/4	2 1/4
I	2,7	2,2	1,3	-1/4	1
L	5,1	8,4	3,3	2 1/4	2 3/4
NL	3,5	1,7	0,6	1/4	1
P	5,4	4,1	3,6	3 1/4	4
UK	-0,5	-3,2	0,0	1/2	2 1/2
EC	2,8	1,2	1,1	1/4	1 1/2
EC+	—	—	1,3	1/2	1 1/2
USA	0,1	-2,1	2,1	2 1/4	2 3/4
JAP	5,4	3,0	1,1	1 1/2	2

γ) Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	3,1	2,9	2,4	2 3/4	2 3/4
DK	2,1	2,4	2,1	1 1/2	2
D	2,7	3,9	4,0	3 1/2	3
D+	—	—	4,8	4 1/4	3 1/2
GR	20,1	18,4	16,0	13 1/2	9
E	6,4	6,3	6,0	5 1/2	5
F	3,2	3,2	2,6	2 3/4	2 1/2
IRL	1,7	3,2	2,9	2 1/4	2 1/4
I	5,9	6,8	5,3	5 3/4	4 3/4
L	3,6	2,9	3,4	4 3/4	3 1/4
NL	2,3	3,3	3,1	2 3/4	2 1/2
P	12,6	11,9	9,1	6 3/4	5 3/4
UK	5,3	7,2	5,1	5	3
EC	4,5	5,3	4,5	4 1/4	3 1/2
EC+	—	—	4,6	4 1/2	3 1/2
USA	5,0	4,2	3,1	2 3/4	2 3/4
JAP	2,6	2,6	2,4	2 1/2	2 1/2

δ) Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών

(ως ποσοστό του ΑΕγχ.Π)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	0,9	1,7	1,8	1 3/4	2
DK	0,5	1,3	3,0	3	2 3/4
D	3,5	1,2	0,4	0	0
D+	—	-0,7	-0,8	-1 1/4	-1
GR	-6,2	-5,1	-3,3	-3	-2 1/4
E	-3,7	-3,5	-3,7	-3 1/2	-3
F	-0,8	-0,5	0,1	1/4	1/4
IRL	1,3	6,0	6,7	6 1/2	7
I	-1,4	-1,9	-1,9	-1 3/4	-1 1/2
L	34,2	27,9	19,9	18 3/4	17 1/2
NL	4,0	3,9	3,9	3 3/4	3 3/4
P (2)	-2,5	-3,5	-0,2	-2 1/4	-3 1/4
UK	-4,2	-1,8	-2,1	-2 3/4	-3
EC	-0,3	-0,5	-0,5	-3/4	-1/2
EC+	—	-1,0	-0,8	-1	-3/4
USA	-1,4	0,2	-1,0	-1	-1 1/4
JAP	1,3	2,5	3,2	3 1/4	3 1/2

Σημείωση: Γερμανία+ και ΕΚ+: τα στοιχεία αυτά λαμβάνουν υπόψιν και την επανένωση της Γερμανίας.

(1) Βάσει των οριστικών προβλέψεων του Ιανουαρίου 1993.
Οι οικονομικές προβλέψεις του χειμώνα 1992/93, που βασίζονται στη συνήθη παραδοχή ότι η οικονομική πολιτική δεν θα μεταβληθεί, περιβάλλονται από ασυνήθη αβεβαιότητα. Αυτό σημαίνει οτί οι προβλέψεις του 1994 δεν είναι κατά βάσιν παρά μια παρέκταση των αναμενόμενων τάσεων του 1993. Τα πραγματικά στοιχεία του 1993, και ιδίως του 1994 μπορεί έτσι να διαφέρουν σημαντικά από τις σημερινές προβλέψεις αν, μεταξύ άλλων, οι οικονομικές πολιτικές μεταβληθούν σημαντικά.

(2) Διακοπή στη σειρά 1991/92: μέχρι το 1991, ελήφθησαν οι ορισμοί των εθνικών λογαριασμών ενώ από το 1992 και εξής ελήφθη το ισοζύγιο πληρωμών.

Πηγές: Υπηρεσίες της Επιτροπής.

ε) **Αριθμός ανέργων ως ποσοστό του ενεργού πληθυσμού εκτός του στρατιωτικού τομέα**

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	7,6	7,5	8,2	9 1/4	9 3/4
DK	8,1	8,9	9,5	9 1/2	9 1/4
D	4,8	4,2	4,5	6	6 1/2
D+	—	—	7,5	8 1/2	8 3/4
GR	7,2	7,7	7,7	8 1/2	9
E	16,1	16,3	18,0	19 1/2	20
F	9,0	9,5	10,1	10 3/4	11 1/4
IRL	14,5	16,2	17,8	19 1/4	20 1/2
I	9,9	10,2	10,2	10 1/2	10 3/4
L	1,7	1,6	1,9	2	2
NL	7,5	7,0	6,7	7 1/2	8
P	4,6	4,1	4,8	5 1/2	5 3/4
UK	7,0	9,1	10,8	12 1/4	12 3/4
EC	8,3	8,8	9,5	10 1/2	11
EC+	—	—	10,1	11	11 1/2
USA	5,5	6,7	7,3	7 1/4	7
JAP	2,1	2,1	2,1	2 1/4	2 1/4

στ) **Ικανότητα χρηματοδότησης ή δανειακές ανάγκες της κεντρικής διοίκησης**

(ως ποσοστό του ΑΕγχ.Π)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	–5,7	–6,6	–6,7	–6	–5 1/4
DK	–1,4	–2,0	–2,3	–2 3/4	–1 3/4
D	–2,0	–3,6	–3,4	–3 3/4	–3 3/4
D+	—	–3,2	–3,2	–3 1/2	–3 3/4
GR	–18,8	–15,4	–13,4	–9 3/4	–7 3/4
E	–4,0	–4,9	–4,6	–4 1/4	–3 3/4
F	–1,4	–1,9	–2,8	–3 1/4	–3 1/2
IRL	–2,5	–2,1	–2,7	–3	–3 3/4
I	–10,9	–10,2	–10,5	–10 1/4	–9 1/4
L	5,0	–0,8	–0,4	–1	– 3/4
NL	–4,9	–2,5	–3,5	–3 1/2	–3 1/4
P	–5,5	–6,4	–5,6	–4 3/4	–3 3/4
UK	–1,3	–2,8	–6,1	–8 1/4	–8
EC	–4,1	–4,7	–5,4	–5 3/4	–5 1/2
EC+	—	–4,6	–5,3	–5 3/4	–5 1/2
USA	–2,5	–3,4	–4,8	–4 3/4	–4 1/2
JAP	3,0	2,4	2,2	1/2	1/2

η) **Συνολική απασχόληση**

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	1,1	–0,3	–0,7	– 3/4	1/4
DK	–0,5	–0,9	–0,7	0	1/4
D	3,0	2,6	0,8	–1	– 1/4
D+	—	—	–0,5	–1	1/4
GR	0,2	–2,0	–0,5	0	1/4
E	2,8	0,2	–1,6	–1 1/2	0
F	1,0	0,4	–0,2	– 1/4	0
IRL	3,3	–0,1	0,1	0	1/4
I	1,1	0,8	0,1	0	1/4
L	4,3	3,6	1,5	1 1/2	1 3/4
NL	2,3	1,3	0,4	– 1/2	0
P	0,9	0,9	–0,2	– 1/2	0
UK	0,7	–3,1	–2,3	–1 3/4	– 1/2
EC	1,6	0,1	–0,5	– 3/4	0
EC+	—	—	–0,7	– 3/4	0
USA	1,2	–1,6	0,7	1	1 1/4
JAP	2,1	1,9	0,5	1/4	3/4

θ) **Πραγματική κατά κεφαλήν αμοιβή εξηρτημένης εργασίας**

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	7,7	6,8	5,4	4 3/4	4 1/2
DK	3,4	3,7	3,2	2 1/2	2 3/4
D	4,7	5,8	5,3	3 1/2	3 1/2
D+	—	—	—	—	—
GR	19,7	15,0	12,3	11 1/4	10 3/4
E	7,9	8,7	9,0	7 1/4	5 3/4
F	5,0	4,2	4,1	4	4
IRL	4,4	4,4	6,3	6	3 1/4
I	10,5	8,7	5,1	4	4 3/4
L	6,9	5,4	5,1	6	4 1/2
NL	4,1	4,3	4,8	3 1/4	3 1/4
P	18,7	19,0	14,9	9 3/4	8 3/4
UK	9,5	8,9	6,0	3 3/4	4 3/4
EC	7,5	7,2	5,8	4 1/4	4 1/2
EC+	—	—	—	—	—
USA	4,9	5,1	2,4	2	2 1/4
JAP	5,3	4,4	3,2	2	2 3/4

Σημείωση: Γερμανία+ και ΕΚ+: τα στοιχεία αυτά λαμβάνουν υπόψιν και την επανένωση της Γερμανίας.

(1) Βάσει των οριστικών προβλέψεων του Ιανουαρίου 1993.
Οι οικονομικές προβλέψεις του χειμώνα 1992/93, που βασίζονται στη σηνήθη παραδοχή ότι η οικονομική πολιτική δεν θα μεταβληθεί, περιβάλλονται από ασυνήθη αβεβαιότητα. Αυτό σημαίνει ότι οι προβλέψεις του 1994 δεν είναι κατά βάσιν παρά μια παρέκταση των αναμενόμενων τάσεων του 1993. Τα πραγματικά στοιχεία του 1993, και ιδίως του 1994 μπορεί έτσι να διαφέρουν σημαντικά από τις σημερινές προβλέψεις αν, μεταξύ άλλων, οι οικονομικές πολιτικές μεταβληθούν σημαντικά.

Πηγές: Υπηρεσίες της Επιτροπής.

ι) **Επενδύσεις στον κλάδο των κατασκευών σε σταθερές τιμές**

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	7,1	2,0	3,8	-2 3/4	1 1/4
DK	-4,6	-8,1	-4,5	4 1/2	3 1/2
D	5,3	4,1	4,5	1/2	2
D+	—	—	5,6	1 3/4	3
GR	2,2	-6,4	-3,0	3	5
E	10,8	4,3	-3,4	-3 1/4	1/2
F	2,7	0,6	2,3	1/4	1 3/4
IRL	11,7	-1,4	2,5	3	2
I	2,5	1,2	0,4	-3/4	1/2
L	8,0	7,1	6,0	3 1/4	4
NL	0,6	-2,1	0,0	-1/2	1/2
P	5,3	4,5	2,5	2 3/4	5 3/4
UK	-0,6	-8,4	-1,4	-1 1/2	5 1/2
EC	3,8	0,5	1,0	-1/2	2
EC+	—	—	1,5	-1/4	2 1/4

κ) **Επενδύσεις σε εξοπλισμό σε σταθερές τιμές**

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	10,9	-1,9	0,7	-4	1 1/4
DK	3,7	2,8	-12,0	-3/4	4 3/4
D	13,3	9,1	-2,0	-4	1 3/4
D+	—	—	1,3	-1 1/2	3 1/4
GR	7,9	3,3	4,5	6	7 1/2
E	1,4	-2,5	0,2	1/4	2 1/4
F	4,1	-2,5	-4,3	-1 1/4	1 1/2
IRL	7,2	-11,6	0,5	-1 1/4	1 1/2
I	3,5	0,7	-0,7	-1 1/2	1 1/4
L	10,9	11,4	3,5	1 3/4	3
NL	7,6	2,6	-0,8	-3/4	1 1/2
P	5,8	1,0	4,8	3 3/4	6
UK	-3,6	-11,9	0,6	-0	3 3/4
EC	4,8	-0,2	-1,5	-1 1/2	2 1/4
EC+	—	—	-0,7	-1	2 1/2

λ) **Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου σε σταθερές τιμές**

(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1990	1991	1992	1993 (1)	1994 (1)
B	8,4	0,3	2,5	-3 1/4	1 1/4
DK	-0,5	-2,8	-8,3	2	4 1/4
D	8,7	6,5	1,3	-1 3/4	1 3/4
D+	—	—	3,6	1/4	3
GR	4,8	-1,9	0,6	4 1/2	6 1/4
E	6,9	1,6	-2,0	-2	1 1/4
F	3,1	-1,3	-1,5	-3/4	1 3/4
IRL	10,2	-7,2	1,6	2 1/4	1 3/4
I	3,3	0,9	-0,2	-1 1/4	1
L	2,5	9,8	4,5	2 1/4	3 1/4
NL	3,6	0,1	-0,4	-3/4	1
P	5,9	2,8	3,6	3 1/4	5 3/4
UK	-3,1	-9,9	-0,4	-3/4	4 3/4
EC	3,9	-0,0	-0,3	-1	2
EC+	—	—	0,4	-1/2	2 1/2
USA	-2,8	-8,5	5,2	4 1/2	5
JAP	9,5	3,4	-0,7	1	2

μ) **ΑΕγχ.Π κατά κεφαλήν (EC=100) σε τρέχουσες τιμές και τρέχουσες ΜΑΔ**

	1960	1973	1986	1993 (1)	1994 (1)
B	97,5	103,5	103,1	106,7	107,1
DK	115,2	110,1	114,2	107,5	108,4
D	124,3	116,7	119,2	116,3	114,7
D+	—	—	—	—	—
GR	34,4	50,6	50,1	46,8	46,9
E	58,3	76,4	70,6	77,2	77,6
F	107,7	112,7	112,2	113,3	113,5
IRL	57,2	55,5	60,1	72,3	72,8
I	86,6	93,4	102,6	103,8	103,9
L	155,4	138,9	124,9	130,6	130,8
NL	116,8	111,4	104,5	104,0	103,3
P	37,2	54,1	50,7	58,1	58,8
UK	122,6	103,5	101,3	95,2	96,3
EC	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
EC+	—	—	—	—	—
USA	182,6	155,6	146,4	136,8	137,7
JAP	54,1	92,8	105,2	118,1	119,3

Σημείωση: Γερμανία+ και ΕΚ+: τα στοιχεία αυτά λαμβάνουν υπόψιν και την επανένωση της Γερμανίας.

(1) Βάσει των οριστικών προβλέψεων του Ιανουαρίου 1993.
Οι οικονομικές προβλέψεις του χειμώνα 1992/93, που βασίζονται στη σηνήθη παραδοχή ότι η οικονομική πολιτική δεν θα μεταβληθεί, περιβάλλονται από ασυνήθη αβεβαιότητα. Αυτό σημαίνει ότι προβλέψεις του 1994 δεν είναι κατά βάσιν παρά μια παρέκταση των αναμενόμενων τάσεων του 1993. Τα πραγματικά στοιχεία του 1993, και ιδίως του 1994 μπορεί έτσι να διαφέρουν σημαντικά από τις σημερινές προβλέψεις αν, μεταξύ άλλων, οι οικονομικές πολιτικές μεταβληθούν σημαντικά.

Πηγές: Υπηρεσίες της Επιτροπής.